

Dissertatio pathologico-practica inauguralis, de vitiata lochiorum qualitate.

Contributors

Schlapprizi, Antoni.
Rijksuniversiteit te Leiden.

Publication/Creation

Lugduni Batavorum : Apud Carolum Delfos, Petr. Fil, 1766.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/a9eeu6z4>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO PATHOLOGICO-PRACTICA
INAUGURALIS,

DE

VITTIATA
LOCHIORUM
QUALITATE.

DESSERTATIONE HISTORICO-CRITICA
IN AUGUSTI

VITA
L. OCCORUM
GUALT.

25
26

DISSERTATIO PATHOLOGICO-PRACTICA
I N A U G U R A L I S,

D E

VITIATA LOCHIORUM
QUALITATE,

Q U A M,

FAVENTE DEO TER OPT. MAX.

Ex Auctoritate MAGNIFICI RECTORIS,

FRIDERICI BERNARDI ALBINI,

A. L. M. PHIL. ET MED. DOCTORIS, ANATOMES
ET CHIRURGIAE IN ACAD. LUGD. BAT. PRO-
FESSORIS ORDINARIJ.

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI *Consensu*, &

Nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ *Decreto*,

~~PRO GRADU DOCTORATUS,~~

Summisque in MEDICINA Honoribus, & Privilegiis
ritè ac legitimè consequendis,

Solemni ac Placido eruditorum examini submittit

ANTONI SCHLAPPRIZI,

AMSTELODAMENSIS.

Ad diem 30. Septembris MDCCLXVI. H. L. Q. S.

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud CAROLUM DELFOS, PETR. FIL. 1766.

DISERTATIO PATHOLOGICO-PRACTICA
IN AURICULIS
DE
VITATA LOCHIORUM
QUALITATE
AUCTORIS
TAVENTE DEO TER OPT. MAX.
ET A. B. M. MAGNIFICI RECTORIS,

Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus,
Nam neque chorda sonum reddit, quem vult manus & mens,
Poscentique gravem, persæpe remittit acutum:
Nec semper feriet, quodcumque minabitur arcus.
HORATIUS *de Arte Poët. vers. 292.*

Examine in Medicina Honoribus, & Privilegiis
titio ac legitime consequendis,
Solent ac Facultate eruditorum examini submittit
ANTONI SCHLAPFRII,
ASTORUM
M. D. C. C. LXXIIII. M. A. G. S.

ALBERTI BATTORUM,
CAROLUS BELLOS, PATR. FIL. 1766

V I R I S

*GRAVISSIMIS, INTEGRIMIS,
SPECTATISSIMIS,*

D. D. BERNARDO VAN LOO,
OB INSIGNIA IN SE MERITA PER TOTUM VITÆ CURRICULUM
OMNI OBSEQUII CULTU PROSEQUENDO.

D. D. JOANNI VINCENTIO POOL,
APUD AMSTELODAMENSES MERCATORI SAGACISSIMO,
FLORENTISSIMO
TUTORIBUS SUIS NUMQUAM SATIS COLENDIS.

NEC NON

V I R I S

*PRÆCLARÆ ERUDITIONIS FAMA, MERITORUM,
MUNERUM, ARTIS, NOMINIS GRAVITATE,
ET PRÆSTANTIA PERILLUSTRIBUS,*

D. D. FRIDERICO BERNARDO ALBINO,
A. L. M. PHILOSOPHIÆ ET MEDICINÆ DOCTORI, ANATOMES ET
CHIRURGIÆ IN ACADEMIA HACCE INCLYTA BATAV. PRO-
FESSORI DIGNISSIMO ATQUE SOLERTISSIMO,
H. T. RECTORI MAGNIFICO.

D. D. BERNARDO SIEGFRIED ALBINO,
MED. DOCT. MEDICINÆ, ANATOM. ET CHIRURG. IN ACADEMIA LUGD.
BATAV. PROFESSORI, IN ANATOMICIS CERTE PRINCIPI, COLLEGII
CHIRURGICI LEIDENSIS PRÆSIDI, ACADEMIÆ IMPERIALIS
PETROPOLITANÆ, SOCIETATIS REGIÆ LONDINENSIS ET
SCIENTIARUM HOLLANDIÆ MEMBRO, INSTITUT. BO-
NONIENSIS SCIENTIARUM ACADEM. SODALI, FA-
CULTATIS MEDICÆ H. T. DECANO, TENTATORI
SVO FACILLIMO OPTIMOQUE.

D. D.

D. D. ADRIANO VAN ROYEN,

MED. DOCT. MEDICINÆ ET COLLEGII PRACTICO-MEDICI PROFES-
SORI, COLLEGII PHARMACEUTICI EJUSDEM URBIS PRÆSIDI,
SOCIETATIS REGIÆ LONDINENSIS SOCIO,

PROMOTORI SUO HONORATISSIMO EXOPTATISSIMOQUE.

D. D. HIERONYMO DAVIDI GAUBIO,

MED. DOCT. HUIUSQUE FACULTATIS ET CHEMIÆ ET PRACTICI
COLLEGII IBIDEM PROFESSORI, ACADEMIÆ IMPERIALIS PETRO-
POLITANÆ, SOCIETATIS REGIÆ LONDINENSIS, ET SCIEN-
TIARUM HOLLANDIÆ MEMBRO, SERENISSIMI PRINCIPIS
ARAUS. ET NASSAV. ARCHIATRO PRIMARIO ETC.

PRÆCEPTORIBUS SUIS DIGNISSIMIS, DILECTISSIMIS, NUNQUAM
SATIS COLENDIS, ÆSTIMANDIS, DE SE, SUISQUE
STUDIIS BENE MERITIS.

*Hancce Dissertationem inauguralem,
ut & semet ipsum, ea qua par est
reverentia ac obsequio*

D. D. D.

ANTONI SCHLAPPRIZI,

A U C T O R.

P R O O E M I U M

C. L. S.

Imponenti mihi vitæ academicæ finem, summosque in arte honores ac privilegia ambienti, ex lege hujus academiæ sancta, dissertatio conscribenda erat. Circa argumentum, quod disputandum sumerem, diu multumque hæsitavi, donec tandem hæc de lochiis doctrina mentem subiit. Sed quum nec cupidum, nec capacem me sentirem eundi

— — — — — per loca nullius ante
— — — — — trita solo

hoc thema in initio seposui; præsertim memor gravissimi poëtæ consilii:

Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam
Viribus, & versate diu, quid ferre recusent,
Quid valeant humeri.

Qui

P R O O E M I U M.

Quilibet enim cognitum atque perspectum habet, ad hanc doctrinam, pro dignitate tractandam, requiri iudicium multa experientia subactum, quod quam exiguum sit in me juvene, ultra principia medicinae prima non sapiente, & cui ad lectum salutarem artem discendi occasio fuit plane nulla, probe scio. Postea vero hanc materiam, quae quotidie magis arridebat, ulterius meditando in mentem incidit a tirone modo tentamen, neutiquam vero omnibus numeris absolutum opus, postulari, illam iterum resumsi. Nam

— — — — — quid tentare nocebit?

Collegi igitur ex optimis auctoribus species lochiorum vitiatas, eas in classes disposui, & dein in eorum causas & medendi rationem secundum principia, quae ILLUSTRÉS hujus Academiae PROFESSORES me docuerunt, inquisivi. Sic nata est dissertatio, quam B. L. praesentem vides; & sic reddo illis, qui iure quodam suo id a me reposcunt, specimen, ex quo iudicare valent, quid in re medica sciam, quid nesciam. Vale.
E museo pridie Calendar. Octobr. C1716.

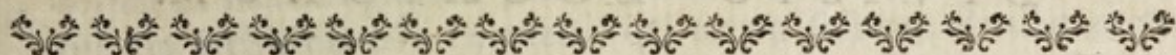

DISSERTATIO INAGURALIS

M E D I C A

D E

VITIATA LOCHIORUM
QUALITATE.

QUID SINT LOCHIA.

§. I. **H**umoris primum rubri, dein rubelli, porro serosi, & tandem gelatosi, plus minus spissi, efflu-
vium lentum, primis post partum, vel abor-
tum, diebus ex locis muliebribus contingens lo-
chiorum (a) nomine insignitur. Probe vero ab his
distingendum esse aliud sanguinis profluvium, quod hæmorrhagiam
uteri

(a) Quod ad Etymologiam hujus vocis attinet, valere & hic: *Grammatici certant & adhuc sub judice lis est* (*) quilibet me non monente, videt.
Alii

(*) HORATIUS de arte poëtica Lib. I. vers. 69.

2 DISSERTATIO DE VITIATA

uteri post partum (*parte de sang*) artis obstetriciæ periti appellant, in qua sanguis non leniter exit, sed affatim, cum impetu, & tanquam pleno fluente, prorumpit, effectus inde oriundi sat abundeque testantur. Illa enim sanguinis profusio utcumque sanitatis latitudine comprehenditur, dum hanc ad statum præter naturam se habentem ablegant omnes. Quum vero lochia fluunt, neutiquam ille tantummodo sanguis, qui in sinibus substantiæ spongiosæ matricis congestus fuerat, maxime ibi, ubi placenta adhæserat, exit, & qui de tota humorum massa, data porta, huc ruit; sed etiam membranæ chorii, amnii frustula, placentiæ lacinia, & varia, quæ forte adhuc restant, tomenti seruta, putrescendo soluta, colliquata eluuntur. Totus enim uterus a sanguine, quo turget, & illius superficies a variis rebus, jam excluso fœtu inutilibus, liberandus est (*b*). Hinc forte est, cur veteres omnes has quisquillas ex matrice everrendas purgamenta dixerint. Multa vero si spectamus lochiorum causam, statum naturalem ratione coloris, odoris, consistentiæ, temporis, modi, quantitatis, utilitatis, enodanda forent, quæ tamen a physiologis (*c*) uberius exposita, & a proposito meo aliena, lubentissime mitto.

DIVISIO LOCHIORUM.

§. II. Attamen operæ pretium erit paucissimis lochiorum, quas etiam in statu

Alii enim *λόχια* derivant a *λόχην* cubare, quod sint purgamenta enixarum, J. B. C. DE LA DUQUERIE *lexic. med. etymolog. Paris* 1692. p. 104. alii vero a *λοχία* insidior, quia maximas puerperis insidias firnerent, deducunt. Quidquid horum sit, nobis perinde erit, varios hujus vocis significatus notasse, in præsentia nobis sufficiat. Adhibetur vero apud HIPPOCRATEM *λοχία* scilicet *κάθαρσις* vel *τὰ λοχία* 1° de muco sanguineo, qui eo tempore, dum partus inflat, prodit (*les Marques*) (**), & qui præcedit purgationem a partu consequenti; 2° de purgatione puerperii, quæ primis post fœtum enixum diebus procedit, EROTIANI vocum, quæ apud HIPPOCRATEM sunt, collectio *Venetis* 1566. p. 72. 3° de secundinis, id quod probat locus DIOSCORIDIS Lib. III. C. VI. p. 173. edit. Francof. 1598. collatus cum translatione quam dedit PLINIUS Lib. XXVI. C. 15. Confer. etiam FOESII *æconom. Hip. alphabet* sub voce *λόχια*.

(**) LEVRET *l'Art des accouchemens à Paris* 1761. §. 482. p. 83.

(b) ILL. G. VAN SWIETEN *Commentar. in aph. BOERH. T. IV. p. 604.* (c) HAL-
LER *Elem. physiol. T. VIII. C. XXXVIII. §. 14. p. 450. L. B. 1766. EJUSDEM prælect.*
T. V. Part. II. p. 409. edit. Gotting.

statu maxime naturali constituunt artem obstetriciam exercentes, species exponere. Non enim semper idem latex emanat, sed diverso tempore diversus. Hinc lochia dispefcuntur in *rubra*, atque *alba* (d), illa præcedunt & obtinent tamdiu, donec liquor ruber fluere desinat; hæc vero sequuntur, scenam claudunt, & adesse dicuntur, quum liquor loturæ carnis similis, quæ sensim sensimque mutatur in serum, mucum tenuem, & tandem spissum, cremori lactis, vel puri bono per-similem, stillat.

NATURA SANGUINIS LOCHIALIS.

§. III. Qualis sit natura sanguinis, qui de genitalibus post foetus ex-clusionem deperditur, olim magis disceptatum fuit. HIPPOBRATES (e), medicorum Patriarcha, sanguinem effluentem habuit pro tali, qualis in toto corpore est, „ dum procedit, inquit, sanguis veluti a victima, „ si sana est, & sana futura est mulier. Si vero mulier sana non est, „ neque sana futura est, purgatio paucior (loquitur autem de copia At-ticæ heminæ unius & dimidiæ) „ procedit, & specie deterior, & non „ cito congelatur. ” Alii (f) vero adfirmant sanguinem lochiale esse vitiosum, corruptum, a foetus nutritione superfluum. Recen-tiorum ex medicis plurimi priorem sententiam amplectuntur, & san-guinem lochiale esse eundem, qui totum systema circulatorium re-plet, autumant. Hinc lochia naturalia fundunt sanguinem floridum, qui

(d) DE LA MOTTE traité complet des accouchemens à Leide 1729. Lib. V. Cap. VI. p. 621. MAURICEAU traité des maladies des Femmes grosses à Paris 1740. T. I. Lib. III. cap. 9. p. 411. SMELLIE verhandeling over de Wœdkunde Amst. 1765. T. I. Lib. IV. Cap. I. p. 239. seqq. (e) De natura pueri Sect. XII. T. I. p. 142. & de morb. mulier Lib. I. Sect. LXXXVIII. T. II. p. 485. edit. Lindeniana 1666. DURETUS in coacas prænotiones HIPPOCRATIS L. B. 1737. Lib. III. Sect. I. p. 423. RA-MAZINI oper. Lond. 1717. p. 316. (f) MAURICEAU l. c. T. I. p. 410. Sunt qui religione ducti, ne scripturæ sacre auctoritatem lædant (Levit. XII. vers. 2. ad 8.), ambabus hanc sententiam amplectuntur, non cogitantes leges judæorum cæremonia-les, ut plerosque eorum ritus populariter ex præjudicatis vicinarum nationum opinio-nibus institutos, a DEO ob sapientissimas rationes permisos fuisse. Confer. SPENCER de legibus Ebræorum ritualibus, & M. LISTER. exercitat. medicinal. Amst. 1698. p. 152. SCHMID. medicus biblicus Züllichau 1743. Part. II. Sect. II. Cap. 5. p. 447.

4 DISSERTATIO DE VITIATA

qui illico, dum exit, coagulatur; (g) præternaturalia vero, varios a statu naturali recedentes colores sistunt. Degenerari interim facillime sanguinem a plethora tempore graviditatis inducta, (b) & cacochymias varias oriri posse, facillime largior; ex quo fonte corrupto dein rivuli non possunt non promanare inquinati. Nec negabo humores, etiam in sanissimis, sæpe ex genitalibus male mixtos fluere, quod tamen colluviei & sordibus in his partibus copiosissimis, præfertim, si ad ærem æstuosum immundities accesserit, sanguinem sanum brevi corrumpentibus, quam ipsi humorum massæ tribuere vellem.

VITIA LOCHIORUM IN UNIVERSUM.

§. IV. Hunc autem puerperarum fluxum varia vitiorum genera in statu præternaturali pati, ex pathologia & experientia clinica, satis abunde liquet (i). Sunt enim quæ *quantitatem*; sunt, quæ *qualitatem*; sunt tandem quæ *motum* spectant *abnormem*. Priora scilicet quantitatis vitia ubique descripta leguntur; posteriora duo non æque. Seligam pro argumento dissertationis qualitatis vitia. Conditiones qualitatis, quæ in humore hic adfluente lædi possunt, variæ sunt, quæ tamen omnes ad *odorem*, *colorem*, *consistentiam* & *acrimoniam* commode referuntur, unde sequentes species lochiorum constituere licet, scilicet, *fœtida*; dein decolora nempe *lactea*, *bruna* & *nigrescentia*, *biliosa*, *viridia*; porro *aquosa*, *serosa*, *puitosa*, *purulenta*, *grumosa*; quibus tandem magis composita & rariora ut *acria*, *ichorosa*, *verminosa* ex observatorum analibus addi possunt.

LOCHIA FŒTIDA.

§. V. *Lochia fœtida* quæ vocentur ex terminis patet. Quum vero fœtor

(g) MAURICEAU *apborism.* 254. LEVRET. ad not. ad h. l. BŒNETI *Polyalthes Geneva* 1694. T. III. p. 325. MAURICEAU l. c. T. I. p. 410. (b) HOFFMANN. *Oper. omn. Geneva* 1761. T. III. p. 401. VALESII *commentar. in VII. Lib. Epid. Hipp. Neapoli* 1652. ad Lib. II. Sect. II. p. 64. ILL. GAUBII præceptoris æternum devenerandi *institut. patbol. med. Lugd. Bat.* 1763. §. 932. (i) IDEM l. c. §. 832. SYLVII *opera omn. Amst.* 1679. Lib. III. Cap. VIII. p. 556.

LOCHIORUM QUALITATE. 5

tor in corporis animalis humoribus non observetur, nisi quum putrescere incipiunt, lochia foetida simul putrida comprehendere, negabit nemo. In statu naturali purgamenta uteri odorem habent nullum, nisi forte huc trahas levem, fatuum & singularem illum, qui liquoribus ex utero & vagina fluentibus, etiam in sanissimis, proprius est, & in quo halitu animalitatis characterem impressum distingueres. Quando igitur graveolentia observantur, causa quaedam subit necesse est.

C A U S A E.

§. VI. Referimus vero inter causas hujus symptomatis qualitatis læsæ:
α. Cacochymiam humorum scorbuticam. Acrimonia scorbutica, si non semper, quod tamen admodum probabile videtur, saltem in plerisque casibus, ponit maximam humorum proclivitatem ad putredinem; divisio enim illa, qua Scorbutum dispescunt in acidum, muriaticum & alcalicum non semper ab experientia confirmatur, & omnis potius scorbutus putridam cacochymiam, saltem in fine, quum malum ad summum perventum est vestigium, sistit. Docent hoc phænomena, quæ in corporibus scorbuto tentatis observantur (1), docent etiam ipsæ causæ, quæ in scorbuto producendo maxime efficaces habentur. Quum igitur tale labe correpti, animam foetidissimam spirant, sanguinem acerrimum vehunt, qui rodens vasa plagas lividas, tandem nigras, & foetido ichore manantes, producit, & sanguis ipse ex ore & naribus corruptus & semi putridus effluens observatus fuit (m): non mirum erit, si hæc scorbutica lues totam humorum massam, quam late patet, inficiens, etiam in sanguinem lochiale (n) propagata se monstrat. Tanto citius vero hoc vitium generatur, quo facilius talis sanguis in matrice & vagina restagnans, antequam foras e-

rum-

(1) S. DE MONCHY over de Ziekten van het Scheepsvolk / in de Verhandeling van de Maatschappij der Wetenschappen te Haarlem T. VI. Part. I. §. 34. p. 50. G. ANSONS Reise Rundsom de Wereld Amst. 1765. Lib. III. Cap. I. P. 269. Descorbuto non marino idem testatur A. STORCK *anno med.* I. p. 22. seqq. Vindobonæ 1760. (m) STORCK l. c. (n) LEVRET. l. c. §. 47. Immo menses foetidissimos in virgine ex tali discrasia natos recenset M. B. VALENTINI *prax. medicinæ infallibili Francofurti* 1711. p. 629.

6 DISSERTATIO DE VITIATA

rumpit, plenariam subit corruptionem. Rarius tamen ex hac causa, scilicet sanguinis scorbutica & putrida diathesi sola lochia putrida existere, lubens do, nam sæpe talia observantur in feminis sanissimis, quarum sanguis nullo vitio laborat, hinc aliæ causæ eruendæ sunt, quæ uterum propius stringunt.

β. *Corpus relictum putrescibile.* Fœtu excusso feminam nondum in portu navigare, est res in praxi obstetricali pro dolor! notissima (o), varia enim adhuc restant excutienda. Lacinia tunicarum ovi, placenta vel integra, vel frustra ejus relicta (p), dum imprudentiori manu evellendo, non vero deglubendo extrahitur, sanguis in parietibus uteri restagnans, vel effusus in matricis cavitatem, & hic in grumos abiens, sunt corpora peregrina, quæ non nisi maximo cum periculo puerperæ remanent, & quæ facili negotio ob potentissima, quæ in utero dantur, putredinis instrumenta in liquamen fœtidum, horrendissimam mephitim spirans, qualis vix in alia corporis parte invenitur, distabescunt (q), quo sanguis insequens semper inquinatur, tandemque teterrime olens extruditur.

γ. *Malum topicum locorum obscænorum.* Innumerabilibus periculis &

(o) DE LA MOTTE l. c. Lib. V. Cap. I. p. 587. seqq. (p) MAURICEAU l. c. T. II. obs. CIV. CCXXXIII. CCCXXVI. CCCLXII. DLI. DLXXVIII. MORGAGNI *de sede & causa morbor.* T. II. operum Epist. XXXVIII. §. 28. HALLER *not. ad prælect.* BOERHAAVII T. V. Part. II. p. 404. LEVRET l. c. Part. III. Cap. III. Artic. I. Sect. III. §. 802. & 849. Speciatim observata sunt lochia fœtida ab infante mortuo & corrupto MAURICEAU T. II. obs. CCLXIV. DXVIII. STALPART VAN DER WIEL *Geneeskundige Aanmerkingen* Amst. 1682. Cent. I. obs. LXXI. qui etiam multos alios auctores, qui similes habent observationes, citat; ab abortu & forte placenta relicta PELARGUS *observ. clinic. anni 1727 & 1728.* p. 707. a placenta frustatim extracta. IDEM l. c. p. 566. a placenta putrefacta in utero, vivo infante MAURICEAU T. II. obs. CCLIV. a lochiis suppressis VAN SWIETEN T. IV. p. 298. & HOFFMANN. T. II. p. 160. (q) Hic opponi nequit, quod fœtus sæpe diu remaneat mortuus, & quoque secundinæ, sine signis putrefactionis, in priori enim casu ob membranas integras, aëri, sine quo vix datur putredo, præscinditur liber accessus, & in posteriori secundinæ adhuc arctius adcretæ, vi vitæ pergunt crescere in molas, & sic putredo arcetur. MAURICEAU l. c. T. I. lib. I. Cap. 10. IDEM *Aphor.* 104. & LEVRET. ad h. l. E. CAMERARII *Systema Cautel. Med. Francofurti* 1741. p. 553. MORGAGNI l. c. Epist. XXXVIII. §. 28.

LOCHIORUM QUALITATE. 7

& læsionibus uterus & partes vicinæ in partu exponuntur, variæ enim dantur potentiæ nocentes, quæ locis muliebribus adplicatæ, hæc male habent: Fœtus mole grandior, hydrocephalus, viis angustioribus objectus, sistit paragomphosin capitis (*tête en clavée*), quæ facillime distractiones, contusiones, lacerationes, inflammationes inducit, unde ob horum locorum iniquitatem gangræna, (r) sphacelus, materiæque gangrænosæ cum sanguine effluxio. Deinde situs uteri, vel fœtus, obliquus in causa est, cur vagina, uterus, inter marginem pelvis superiorem, præsertim vero pubis, vel protuberantem ossis sacri superiorem partem, & caput in has partes incurrens, intercepti contundantur, lacerantur, & mortificatione sæpe subitanea siderantur. Rudior porro harum partium in *duxerit* (s) contrectatio, imprudens ferramentorum, ex more prioris seculi adplicatio, dirissimas sæpe læsiones inducunt. Et vesica urinaria & intestinum rectum ab his injuriis non immunes sunt (t), laceratæ, quassatæ & sideratione destructæ, patent in vaginam proximiorum suasque materias fœtentes, vel in putredinem pronissimas, liquoribus emanantibus admiscunt, hosque fœtido odore imbuunt. Ulcus denique cancriforme, jam ante partum præsens, faniemque fœtidam fundens, sanguini lochiali similem maculam adfricare posse experientia (v) docuit.

SPECIES LOCHIORUM FOETIDORUM.

§. VII. Dantur in his ratione odoris vitiatis lochiis omnino differentiæ, quæ tamen verbis describi vix possunt. Præter cadaverosa apud auctores adnotata invenio stercorea & ammoniacalia. (x) Priora pædorem spirant, quem alias in excrementis alvinis detegimus, & oriuntur, quum ex quacumque causa ruptione, contusione
vel

(r) LEVRET. l. c. §. 1003. seqq. (s) P. AEGINETA Cap. LXVI. p. 179. PELARGUS. l. c. ann. 1727. & 1728. p. 123. (t) MAURICEAU T. II. Obs. LXXVI. DLXXVII. & LEVRET. ad h. l. MAURICEAU *derniers Observ.* LXXXVIII. & EJUSD. *Apperif.* CCLXXXIV. SMELLIE l. c. T. I. §. 453. 454. C. V. SOLINGEN: *Witzens-Dere Hammerhingen.* p. 40. (v) MAURICEAU T. II. obs. CCLXIV, DLVII. (x) LEVRET. l. c. §. 854.

8 DISSERTATIO DE VITIATA

vel gangræna intestinum rectum hiat in vaginam; posteriora vero, quum vesicæ urinariæ corporis, vel colli paries matricem respiciens, destructus est, ut unum cavum pateat in alterum. Urina enim tunc fluens in vaginam aëri liberiori expositus, in rugis restagnans, facillime in corruptionem abit, (*) salem suum urinosum, sali ammoniaco-volatili persimilem, extricat, qui in sanguine ibi quoque adfluente fermenti septici munere fungitur, similemque labem generat, salem evolvit, vel solus cum sanguine puro permixtus effluit, naresque specifico suo odore ferit. Ex hæctenus dictis lochiorum stercoreo-ammoniacalium naturam liquere arbitror, quippe in quibus utriusque materiæ excrementitiæ, sanguini emananti admixtæ, ulterior corruptela concurrit.

D I A G N O S I S.

§. VIII. Vitium hoc in universum spectatum facile puerperæ, adstantibus & medico, etiam invitis, se manifestat; splenia enim puerperis substrata, liquoribus ex genitalibus promanantibus madida, si permutantur dirum tetrumque per æera mittunt odorem. Probe tamen distinguat medicus, necesse est, lochia fœtida ab ingrato odore, quem stragula, vel lintea supposita, spargunt, quum femina diutius in lecto detenta fuit, non mutatis interim linteolis (**). Ex quamquam autem causa oriatur malum cognoscere, majori certe eget scrutinio. Acrimoniam humorum scorbuticam subesse monstrant symptomata, jam ante partum præsentia, ut „ *spontaneæ lassitudines; corporis gravitas; dyspnœa præsertim ex motu corporis; gingivarum putrefactio; oris graveolentia; sanguinis e naribus crebra eruptio; ambulandi difficultas; crurum nunc intumescencia, nunc extenuatio, in iisdem perpetuo maculae lividae, plumbeæ, flavæ, aut violaceæ; faciei color plerumque ex pallido fuscus (γ);* atque causæ prægressæ, quæ tali malo occasionem præbere potuerunt, cujus generis sunt: victus animalis in putre-

(*) BOERHAAVE *Elem. Chæmiæ Londini* 1732. T. II. *Proceff.* XCII. p. 122. LEVRET. l. c. §. 847. VAN SWIETEN T. IV. p. 605. (γ) SYDENHAM *Opera* L. B. 1754. 3. 631.

tredinem pronior; anni tempus calidius; temperamentum cholericum vel sanguineum; transpiratio & aliæ massæ sanguinæ depurationes impeditæ; excrementa cohibita aliaque plura (z). Partem peregrinam relictam cognoscimus ex relatione adstantium, si secundinas plane non, vel pro parte tantum exeuntes viderunt, & ex absentia doloris, ardoris gravioris, & ex nixibus post partum plerumque pergentibus. Si diu excruciatâ fuit doloribus his, post partum diètis, & etiam interdum grumi, vel frustula membranarum, aut placentæ exiverint, jam vero insequitur liquor halitum tetrum effundens, constat partem retentam corrumpi. Sunt, qui ex maculis linteis impressis, præsentiam alieni corporis in matrice dignosci posse, scilicet maculas livido circulo circumdatas esse (a), adfirmant. Non raro etiam corpus corruptum rejicitur per intervalla, dum interea sanguis, vel alia materia fluere pergit (b). Ex tertia causa natum scimus accurata inspectione eorum, quæ excernuntur, fæces enim per vulvam exire, & lochia maculare non possent, nisi communicatio inter has partes detur. Læsiones partium optime partus historia, & exploratio immisso in loca digito docet. Sic v. g. læsiones vesicæ urinariæ comperimus, quum immisso in vesicam cathetere (quæ operatio in feminis facillimo negotio peragitur), eodem tempore digito in vaginam introducto, catheter nudus sentitur.

P R O G N O S I S.

§. IX. Præfagia in hoc tristi statu formanda variant pro causa mali. Quum vitium in fluidis tantum hæret (§. VI. α .), & nondum altiores egit radices, & solida atque viscera utcumque robore suo adhuc gaudent, non raro curam, licet difficiliorem, tardiozem, admittit. Periculi plena res est, si corpus in utero restans, (§. VI. β) putredine resolvitur, sanguinemque lochiale inficit, substantia enim uteri adhuc spongiosa facillime aliquid imbibit, & ulcus tabificum contrahit. Infausti præsertim ominis est, dolor & tumor ventris in hoc casu

(z) GAUBIUS *Institut. Patbolog.* §. 313. (a) LEVRET, l. c. §. 849. (b) VAN SWIETEN, T. IV. p. 605. LEVRET, l. c. §. 850.

IO DISSERTATIO DE VITIATA

casu non remittentes, sed perennantes, uterum enim jam in consensum trahi & adfici (c) significant. In tertio casu (§. VI. γ.), lochia foetida superveniunt, ut symptoma alterius morbi, gangraenae nimirum, quae in his partibus laxioribus, multa tela circumvolutis, serpendo longe lateque grassatur, hinc omnino malum gravius minantur (d), licet non semper letalia sint (e). Spurcum plerumque remanet symptoma aliud, nempe excretio urinæ vel fecum vel utriusque materiae, per genitalium rictum, nisi siferatio cito sedata fuerit; pars enim destructa major ægre refarcitur.

C U R A.

§. X. In curatione hujus mali medicus ad causas respiciat, hisque medelam adcommoget, necesse est. Hac igitur ex ratione

a. *Cacochymia scorbutica putrida removenda est.* Ardua sane res & omnino difficilis est vitium humorum, quod plerumque erroribus diætæ ægre detegendis, vel corrigendis, debetur, remediis debellare, eradicare; nam quod uno die medicamentis adstruimus, altero iterum destruitur. Deinde integram humorum massam, partibus peregrinis scatentem, intra unum vel alterum diem ad priorem puritatem vindicare velle, idem foret ac Augiæ stabulum purgare. De cura igitur radicali post totum lochiorum & puerperii tempus absolutum demum serio cogitare possumus. Interim medicus, ut partem saltem sui officii exsolvat, sequentibus indicationibus satisfacere allaborat.

1°. *Fractas vires restaurat, excitat, sustinet.* Fit & peragitur hoc maxime alimentis, genio mali oppositis, scilicet præparatis ex avena, hordeo, oryza, fagu, radicibus, foliis, caulibus sive ole-ribus mollioribus, herbis nasturtinis vel sic dictis antiscorbuticis, fructibus horæis. Priora horum cum aqua, vel sero lactis cocta, varia ciborum genera præbent. Nec etiam jus carniū penitus rejicien-
dum.

(c) MAURICEAU T. II. obi. DLXXVIII. (d) L. RIVERII Opera Francofurti
1669. Lib. XV. cap. XI. p. 464. J. MICHAELIS Opera Norimberg. 1688. p. 222.
(e) RIVERIUS. l. c.

LOCHIORUM QUALITATE. II

dum est, modo aceto vini, succo citri, limonum, aurantium, acidulum redditum sit. Tandem ad vires melius redintegrandas, vinum acidulum, ut Rhenanum, Mosellanum, modice exhibitum, vires instaurando, leniter stimulando, putredinem arcendo, & evacuationem particularum putridarum per colatoria juvando, egregie inservit.

2do. *Ulteriorem acrimoniæ putridæ progressum inhibet.* Obtinetur hoc diæta vegetabili acidula, ut ante jam exposuimus, & dein remediis sic dictis antisepticis, quorum primaria sunt: Flores chamomil. cortex peruv. scord. sal volatil. corn. cerv. vel ammoniac. sal alcali fixum, crocus, myrrh. Priora exhibentur in decoctis, insignesque vires putredini resistendi habent (*f*). Hujus loci etiam sunt mel, oxymel simplex, sacchar. manna, succi fructuum horæorum & aliorum vegetabilium recentes, acetum, acida mineralia, aliaque plura (*g*).

3^{tio}. *Putridum leniter evacuat.* Duæ primariæ dantur viæ, quibus natura utitur ad exterminandas partes crassiores corruptas, intestina puta, atque renes. Purgantia itaque leniora ad hunc finem impetrandum optime conducunt; ut serum lactis simplex, vel tamarindinum, mel, manna, cassia, quæ alvum servant laxam, & saltem auctam corruptelam a segnitie & siccitate alvi oriendam, præcavent. Purgantia vero fortiora tantum abest, ut utilitati sint, ut naturæ ordinem turbent, revellendo humorum impetum ab utero, & ad interiora ducendo, adeoque lochia supprimendo noceant. Putridi evacuandi causa tutius adhibeantur placide resolventia, diuretica, ut decocta fructuum horæorum acidulorum dilutiora, rad. cichorei, scorzonæ, fœniculi, maxime recentium, si haberi possunt, herbæ & florum chamomil, millefolii & cet. Quibus diligenter adhibitis, tam diu, quam diu puerperio cubat femina, malum saltem mitigatur, donec lecto puerperali valedicens, aeris liberioris, motus animalis, aliorumque remediorum, huic dyscrasiæ oppositorum, vires ex legibus therapie experiri potest.

β. Cor-

(*f*) PRINGLE *Philos. Transact.* n. 495. 496. VAN SWIETEN T. IV. p. 93. VOGEL *Historia Mat. Med.* p. 7. 82. 144. 288. 146. 328. CRANTZ *Materia Medica* Part. I. p. 35.

β. Corpus peregrinum in matrice restans:

1°. *excipiendum*. Peragitur hoc manu tam armata, quam nuda, peragitur etiam remediis. Sed magna hic opus prudentia, si primis a partu horis de parte placentæ relicta certi sumus, & constrictio orificii uteri non nimia foret, vel leni vi dilatari posset, præstaret omnino saltem duos digitos, medium & indicem, lege artis, immittere (*b*), atque cum his in morem cancri arripere partem objectam atque educere. Suadent hoc, si commode fieri potest, principes in hac arte viri (*i*). Quum vero spasmus nimius in his partibus fureret, conducirer & hic:

Dum furor in cursu est, currenti cede furori,

Difficiles aditus impetus omnis habet:

Adgrediar melius tunc, quum sua vulnera tangi

Jam sinet & veris vocibus opus erit.

Consultius igitur erit, illud expectare momentum, quo segmentum uteri inferius, spasmò non detentum, introitum permittit, vel natura ipsa movere incipit (*k*); vis enim nimia adhibita (*l*) tristissimos hic produxit effectus, hinc in adhæsione placentæ nimia, vel constrictione oris uteri pertinaciori, naturæ totum opus committendum est (*m*). Huic fini obtinendo, scilicet excussioni placentæ, etiam respondet forceps singularis, *pincette à faux-germe* dicta, cujus constructionem & prærogativas exponit LEVRET (*n*). In ultimo ancipiti casu, ubi manui accessus non datur, possent ope metrenchytæ decocta emollientia.

V. G.

(g) BOERHAAVE *Institut. Med.* §. 1176. (b) ROEDERER *Element. Artis Obstetriciæ* Gott. 1759. Cap. XIV. (i) MANNINGHAM, CHAPMANN, VAN SOLINGEN, HATRANET, HORN, LEVRET, MAURICEAU, T. I. p. 251. seqq. T. II. Obs. CIV. CCVIII. CCLXXXVII. CCCXXXVI. CCCLXXXV. CCCCXIV. BOERHAAVE *Aphorif.* 1376. & VAN SWIETEN ad h. l. (k) MAURICEAU T. II. Obs. CLXXVI. CCXXXV. CCCXXXVIII. (l) MAURICEAU Obs. CCCCLXXVIII. DIV. HALLER. *Elem. Pbisol.* T. VIII. p. 448. (m) MAURICEAU T. II. Obs. CCCCLXXIV. DIV. RUYSCH *Advers.* II. n. 10. TITSING. *Diana.* Amst. 1750. p. 738. LEVRET. *Memoires de Chirurg.* T. III. p. 230. 231. (n) *Suite des Observations sur les Accouchemens laborieux, à Paris* 1751. Art. XII. p. 285.

V. G. Sem. lini, rad. althææ cum lacte & aqua placide impelli, (o) ut resistentia ex spasmō in ore nata minuatur, corpus solvatur, & sic exterminari possit. Syringam huic negotio adaptatam descripserunt auctores (p). Balnea, præsertim semicupia, vel & vapores genitalibus admitti, laxando fibras in excutiendis peregrinis in utero præternaturam stabulantibus, egregie quoque se gerunt (q). Alii (r) remedia interna ex alœ, myrrha, mastiche, G. elemi, animæ, croco scordio, summitatibus millefolii, & inde parata alia aristolochica, laudant.

2do; *Vel disponendum, ne nimis noceat.* Caveri potest, ne relicta in matrice exitium adferant, dum impressionem, quam in hanc partem facere possint, & resorptionem in massam sanguineam, quantum fieri potest, impedimus, humoresve contra putredinem munimus. Prioribus indicationibus satisfit probe eluendo uterum ter quater de die injectione liquoris emollientis, abstergentis, antiseptici, ut decocti hordei, infusi flor. chamomælæ cum melle (s), vel etiam decoctum rad. althææ cum camphora (t), sic enim sordes educuntur, corruptio ulterior & resorptio inhibentur. Quum vero impossibile sit, omnem resorptionem præpedire (u), humores per supra dicta (æ. 1. & 2.) condiendi & depurandi sunt, donec intus hærens & computrescens eductum sit omne.

γ. *Malum topicum curandum.* Hoc consistit vel in gangræna partis, vel in ulcere cancroso ad orificium matricis (§. VI. γ.) In priori casu indicationes forent, corruptionem cohibere, separationem vivi a mortuo promovere, ulcus depurare, deterfum consolidare (v).
Quis

(o) MAURICEAU. T. I. p. 259. T. II. Obs. CLXIX. CCCCXL. *Mem. de Chirurg.* T. III. p. 202. (p) DIONIS *Cours d'operations de Chirurgie*, à Paris 1757. p. 308. HEISTER *Heelkundige Ouderwijzingen.* Amst. 1755. p. 135. 139. 540. MAURICEAU. T. I. Lib. II. cap. XXXII. (q) LEVRET. *L'Art des Accouch.* §. 1095. seqq. (r) HOFFMANN. T. IV. p. 299. (s) MAURICEAU T. II. Obs. CLXXVI. CCXXXIV, DLI. (t) LEVRET. *Mem. de Chirurg.* T. III. p. 230. 231. (u) MAURICEAU T. II. Obs. CCLIV. (v) BOERHAAVE *Apboris.* 423. & ILL. VAN SWIETEN ad h. l.

14 DISSERTATIO DE VITIATA

Quis vero, me etiam non monente, non videt, iniquitatem loci, indicationes, quoad maximam partem, irritas reddere, quum proximior accessus nec manibus, nec oculis, nisi rarissime datur, (*) & res in obscuro peragitur. Relinquentes igitur primarium negotium naturæ, sibi ipsi non raro sufficienti, possumus tamen aliquid movere, & progressum ulteriorem mortificationis cohibere, cortice Peruviano interne dato, vel etiam ejus, aut florum chamom. (**) decocto futurato in matricem injecto, hujus enim facultatem antisepticam multoties confirmatam laudant plurimi (x), & experimenta Cel. PRINGLE evincunt. Sedata gangræna obtinetur ulceris depuratio abstergentibus immixtis, ut decocto flor. rosar. rubr. herb. agrimonix, salviæ, hyperici, marubii cum melle; consolidatio vero iisdem additis balsamicis, ut balsam. de copaivæ, de mecha, peruvian. canadens. terebinth. myrrh, olibano, styracé (y). Dum vero hæc aguntur, cavendum, ne parietes vaginæ læsæ, & sibi incumbentes conserveant; concreescere enim posse, HIPPOCRATES (z) jam observavit. Impeditur autem symphysis cylindro utrinque aperto, & in parietibus variis foraminibus pertuso, ex cornu vel ebore, confecto, qui immixtus in vaginam, usque dum sanatio perfecta sit, materiebus hic confluentibus exitum concedit, immo faciliat, & parietum coalitum avertit (a) Rarissime vero contingit, ut consolidatio perficiatur, si pars vesicæ vel intestini recti latior simul cum vagina emortua atque deperdita fuerit, ob materiam perpetuo effluentem, difficulter contactus partium immediatus, qui ad concretionem absolute necessarius est, obtinetur, manet igitur via aperta, & omne quod reliquum est vitæ miserrime transigunt feminæ, reddendo unum, vel utrumque excrementum per vulvam. Ad substantiam deperditam, quantum fieri potest, resarciendam & consolidationem impetrandam soluta eschara, per longum temporis spatium emollientibus loca frequentius eluere, & ut apertura melius claudatur

(*) STALPERT VAN DER WIEL l. c. (***) Qui inter Antiseptica supremum fere locum per experimenta CEL. PRINGLE occupant. VOGEL l. c. p. 1449.
 (x) CRANTZ l. c. T. II. p. 28. LIGUTAUD Synopsis Praxeos Medicæ. Amstel. 1765. p. 329. 556. (y) CRANTZ l. c. P. III. p. 137. seqq. (z) De Morbis mulier. Lib. I. Sect. LXXVIII. (a) THEBESIIUS Hebammen Kunst. Lignitz. 1751. p. 436.

LOCHIORUM QUALITATE. 15

catheterem continuo in urethra relinquere LEVRET (*b*) suadet; sic enim ob renixum imminutum copiosior caro protruditur, effluvium urinæ per vulnus impeditur, labiaque citius coëunt. Quum vero fœtor originem suam repetit ex ulcere cancroso orificii vel vaginæ, de radicali cura vix cogitare licet, hinc diæta molli, blanda, diluentibus, mucilaginosi immixtis, malum tolerabilius reddatur. De quibus tamen infra plura dicenda recurrunt.

§. *Symptomata urgentia mitiganda sunt.* Huc referimus

1°. *Fœtorem nimium*, qui si feminæ, vel iis, qui famulantur, intolerabilis est, corrigitur suffitu, halituque grato ex aromatibus suaveolentibus, cinamomo, caryophyllis, in pulverem tuis, cum aceto vel vino infusis, & in vase fictili vitriato, prunis imposito, excitatis, quibus vaporibus & ægra & adstantes recreantur, fœtorque facilius ferri potest. (*c*) In pauperibus idem præstant baccæ juniperi, herba salviæ, menthæ, rorismarini cum aceto, igni, ut antea diximus, expositæ.

2°. *Dolores vehementiores*, qui ab acrimonia humoris corrodeute oriuntur, mucilaginosi, diluentibus, emollientibus, sæpius injectis, tolluntur. Si vero his non cederent & pertinacius sævire pergerent versus vesperam, sirup. diacod. vel laud. liquid. SYDENHAMI, vel opium ipsum, exhibere licet (*d*).

3°. *Febrim.* Ob resorptionem materiæ putridæ, quæ vix penitus impediri potest, febris cum dolore capitis aliisque symptomatibus febrilibus, non raro acrius urget (*e*), cui medemur diluentibus, refrigerantibus, acidulis, aere moderate calido, & stragulis levioribus, aliisque ex therapia notis.

LOCHIA LACTEA.

§. XI. Sequuntur Lochia, quæ ratione coloris peccant: color in lochiis variis ex causis & varia ratione læditur. Agamus primum de
lacteis.

(*b*) Adnot. ad MAURICEAU Aphorism. CCLXXXV. (*c*) SYLVIUS l. c. p. 557.
(*d*) PAULL. AEGINETA Lib. III. cap. 63. p. 177. (*e*) MAURICEAU T. II. Obs.
CCLXXXVII.

lacteis. In sanissimis feminis fluxus lochialis ad finem tendens ad consistentiam & colorem lactis propius accedit (*f*); sed hoc sensu huc non pertinet. Dantur in statu naturali etiam in utero virgineo vasa, quæ verum lac, uterinum dictum, continent (*g*); præsertim vero in gravidis post partum in apendicibus lymphatico-arteriosis in superficiem uteri internam intestinulis, ac convolutis anguillis similibus, ut celeberrimi viri perhibent (*b*), lac invenitur. Hoc quoque non est hujus loci. Sed sæpe contingit, ut lochia niveo suo candore lac referentia prodeant, quæ nonnulli pro vero lacte habuerunt (*i*); alii vero pro pure diluto, quod superficies uteri interna excoriata in fine funderet (*k*), habent, pro priori sententia multa militant. Lac esse verum chylum sanguinis (*l*) nemo negat. Quod si igitur ob aliquod obstaculum secessus chyli a sanguine in mammis fieri non posset, chylus cum sanguine, cujus naturam nondum protinus induit, oberrare pergit, & ex errore excretorum atque secretorum (*m*) in cavum uteri effluit (*n*). Confirmant hanc opinionem facilius lactis a sanguine in puerperis secessio (*o*), & depositiones (*p*), ac evacuationes (*q*) lactis

(*f*) LEVRET. *L'Art des Accouchemens* §. 322. (*g*) HALLER *Elem. Physiol.* T. VII. Part. II. p. 23. 130. IDEM T. VIII. p. 116. (*b*) Supra chorion effusum liquorem albicantem, qui cremorem lactis non inepte referebat, vidit *Celeb. NORTWYK Uteri humani gravidi historia.* p. 10. Profecta jam graviditate ductus lacteos in utero adesse adfirmat WINSLOW *Exposition Anatomique* à Amst. 1752. T. IV. p. 67. *Traité du bas ventre* §. 623. & ASTRUC asserit totam superficiem matricis, ubi non adhaesit placenta, absterfam plorare liquorem lacteum. *Taité des maladies des femmes*, T. I. p. 12. & tandem ultimis graviditatis temporibus lac in utero esse HIPPOCRATES de Natura pueri Sect. XXI. T. I. p. 147. jam agnovit. DEIDIER *Physiol.* p. 119. FIZES de Generatione. p. 182. (*i*) LEVRET. Adnotat. ad MAURICEAU *Aphorif.* CCLV. HALLER. *Elem. Physiol.* T. VIII. Part. II. p. 23. 24. (*k*) MAURICEAU *Aphorif.* CCLV. DE LA MOTTE l. 2. Lib. V. Cap. VI. (*l*) BOERHAAVE *Prælect.* T. V. Part. II. p. 436. (*m*) GAUBIUS l. c. §. 401. 405. (*n*) STALPART VAN DER WIEL. l. c. cent. II. obs. XXXVIII. qui plures simul Auctores recenset, qui lochia lactea observarunt. (*o*) VAN SWIETEN T. IV. p. 610. (*p*) LEVRET. *L'Art des Accouchem.* §. 146. 147. 149. 150. PUZOS *Des depots lacteux.* BIKKER *Verhandeling van het Zog der Vrouwen / Leyden* 1763. cap. XVI. p. 171. Morbum epidemicum ex metastasi lactea in nosocomio Parisino l'Hôtel-Dieu dicto, 1746. tam severe grassantem, ut a viginti puerperis vix una evaderet, narrat *Mem. de l'Acad. des Sciences l'an 1746.* in cadaveribus puer-

lactis in aliis locis observatæ. Eadem enim ex causa, qua a mammis repercussum lac in aliis locis exit, etiam uterum petit, præsertim ob consensum singularem (r), & coli, quod addit HALLER, analogiam (s), quæ inter has partes vigent.

C A U S Æ.

§. XII. Postquam igitur existentiam lochiorum lacteorum evictam dedimus, necesse erit, ut in hujus phænomeni causas inquiramus. In universum vero omnis conditio, quæ facit, ut natura a copiosiori chylo, quem in gravidis & puerperis generat, se liberare non possit, causa existit hujus speciei lochiorum decolorum. Speciatim vero oriuntur.

α. *A copia chyli majori, quam quæ in mammis omnis possit secerni.* Pono hic in mammis vitium nullum, sed causam tantum in largiori chyli elaboratione quæro, cujus certa tantum quantitas ad ubera deponitur, reliqua errorem fluentium constituit, ex quo tandem fit error excretorum (t). Copia vero lactis abundantis, est vel absoluta; vel relativa. Absoluta obtinet, quum actu tanta ubertate chylus paratur, ut mammæ eum omnem recipere non possint. Exinde patet, cur sæminæ victu succulento, multa gelatina & succo nutritio turgido, utentes, & quæ labore vires corporis non frangunt, parum dissipant, proniores sunt in hoc malum. Relativa autem copia tunc adesse dicitur, quum chyli abundantia in se non peccat, sed excretio & hinc secretio impedita est ob debilitatem vel morbum infantis non rite sugentis, vel ob ejusdem mortem, vel ab lactationem. Non igitur mirum erit, si lochia lactea frequentius observamus in feminis, quæ pulcritudinis conservandæ ergo ubera denegant infantibus & voluptatem,

perarum, hoc malo peremtarum, coagulum lactis, intestinis in superficie externa adhaerens, & serum in cavitate abdominis fluens, sectiones monstrarunt. Ibid. (q) Plurimos auctores testes citat HALLER. *Elem. Physiol.* T. VII. Part. II. p. 23. (r) IDEM l. c. p. 20. (s) IDEM l. c. p. 113. (t) GAUBIUS l. c. §. 309. & 401. LEVRET, *l'Art. des Accouch.* §. 826. & 864.

18 DISSERTATIO DE VITIATA

tem, quam natura cum titillatione ex suctione oriunda conjunxit (x), postponunt pulcritudini imaginariæ. Hæc quoque est ratio, cur feminis post febrim lacteam, si infantibus ubera non præbent potanda, fluxu lochiorum largiori corripiantur (y).

β. a *Resistentia aucta in mammis*, quæ facit, ut chylus ibi secedere non possit. Huc conferunt refrigerium nimium mammis ex denudatione imprudente vel voluptuosa admissum; adstringentia vel repercutientia ad lac repellendum uberibus admota; animi pathemata, præsertim terror (z), quippe qui totam feminam concutit nervosam, unde spasmus in habitu cutaneo & mammis subjectis, ut ex constrictione vasorum lac repercutiatur.

γ. *Vi derivationis in hæc loca*, forte ob resistantiam diminutam, ut in corporibus laxis, lautius viventibus & ex more feminarum Celticarum, injectionibus in genitalia, clysteribus, femicupiis, balneis abutentibus, quibus facilius talia lochia fluere possunt. Potest etiam hæc ratione directionis abnormis motus species forte ex alia nondum satis nota causa originem suam repetere. Sic in morbo illo epidemico puerperarum, in nosocomio Parisino l'Hotel-Dieu dicto, decumbentium, cujus supra mentionem fecimus, mammæ flaccescebant, subsidebant, & lac ad interiora raptum, ad intestina depositum, inveniebatur (a).

D I A G N O S I S.

§. XIII. Lochia lactea faciliori negotio cognoscuntur ex colore scilicet niveo & modica spissitudine liquoris ex genitalibus elabentis. Ex linteis puerperæ substratis etiam aliquid discere possumus; maculæ enim his a lochiis lacteis impressæ, eundem colorem habent, ac notæ in illis spleniis conspicuæ, quibus nutrices ubera tegunt. Præsentia mali generatim cognita, oportet medicum, ut speciatim inquirat

(x) HALLER *Elem. Physiol.* T. VII. Part. II. p. 11. IDEM *Praelect.* l. c. p. 426.

(y) LEVRET. *L'art des accouch.* §. 819. (z) GAUBIUS l. c. §. 542. HALLER

T. VII. Part. II. p. 21. (a) *Mem. de l'Acad.* l'an 1746.

rat ex quam causa hic error loci profluat. Optima indicia sumuntur ex causis prægressis & symptomatibus concomitantibus. Vitam igitur ante actam, adplicata, gesta, ingesta, excreta atque retenta, paulo curatius scrutari, operæ pretium erit, in his enim invenimus data ex quibus symptoma præsens in sua causa, & hinc in sua natura (*b*), cognoscimus.

P R O G N O S I S.

§. XIV. Plerumque vero hæc lochiorum vitiatorum qualitas periculo graviori caret, & sæpe medicati quid habet, dum hac ratione & hac via a copia humorum, certo oneri futura, si remaneret, se liberat natura. Damno tamen non caret suo, si diutius ob laxitatem uteri nimiam duraret, metus enim esset, ne corpus justo nutrimenti dimenso defraudaretur, atque tota œconomia pessumdata langueret (*c*).

C U R A.

§. XV. Neutiquam igitur medico in præsentē symptomate, protinus de cura cogitandum est, sæpissime enim conamen naturæ ostendit, quo conatur superpondium ejicere, ut contingere potest post mortem infantis, vel ejusdem ab uberibus depulsionem. In tali casu præstabit totum negotium naturæ committere (*d*). Si vero polychymia in culpa foret, nam lac ex plethora generatur (*e*), optima remedia erunt diæta parcior, tenuior, copiosius nutrimentum non suppeditans, potus aquosus, & si res ægræ permittunt, lenis corporis exercitatio. Spasmus, lac a mammis ad interiora reperiens, tollitur cataplasmatibus, fotibus emollientibus ex rad. althææ, flor. malvæ, chamomælæ, verbasci, sambuci, sem. lini, scœnu græci, mica panis, pulpa ficuum, vitello ovi, croco, cum lacte vel aqua coctis (*f*). Resistentia minor in utero postularet roborantia, leniter adstringentia topica, quæ tamen non nisi urgente necessitate, & maxima cum cautione, adhi-

(*b*) GAUBIUS l. c. §. 55. (*c*) IDEM. ibid. §. 564. (*d*) SYDENHAM. l. c. p. 145.
 (*e*) BIKKER l. c. p. 74. (*f*) CRANTZ l. c. T. II. q. seqq.

hibenda sunt, incipiendo a roborantibus extus appositis, ut cataplasmatibus, paratis ex alchimilla, plantagine, hedera arborea, pentaphyllo, foliis querci, rubia tinctorum, floribus balauftiorum, rosarum rubrarum, cortice tamarisci, capparidis, querci, granatorum, coctis cum vino rubro vel aceto, addito parum aluminis (g), & si hæc non prodesent, progrediendo ad injectiones.

LOCHIA ATRA.

CAUSÆ.

§. XVI. *Bruna, nigrescentia lochia*, quæ plerumque simul cadaverosum emittunt odorem, sunt effectus spissitudinis atrabiliaris (b), moræ sanguinis effusi in utero (i), partis intus corrumpentis (k), inflammationis, gangrænæ uteri, vaginæ, vesicæ, præsertim intestini recti (l), & tandem etiam carcinoma. Dubitare quis potest an ulcus uterum depascens in puerperas caderet, quum tali malo præsentate vix conceptio videretur possibilis, nec gestatio legitimum terminum attingere posset. Sed experientia docuit ad ostii uteri eam partem, quæ vaginam respicit, tempore graviditatis tale malum nasci posse, quod dein lochia peregrina materia inquinat (m).

DIAGNOSIS ET PROGNOSIS.

XVII. Præsentia hujus symptomatis sensibus patet, & causa, unde fluit, ratione cognoscitur, si omnes causæ prægressæ & phænomena præsentia exactius ponderantur. Veteres fluxum mensium atrum jam inter pessimos retulerunt (n), & idem præsagium de lochiis atris valet. Gravius enim fere semper subest malum, cui rarius medela perfecta potest adferri. Atra enim bilis, si omnem humorum vim

(g) BOERHAAVE *Materia Med.* ad Aphorif. XXVII. N. 4. (b) DURETUS in Coacas. p. 369. Nigra & splendentia lochia ab atra bile habet, PROSPER MARTIANUS ad Hipp. *de morb. mul.* Venetiis 1652. p. 195. GAUBIUS l. c. §. 365. (i) SYLVIVS l. c. Lib. III. cap. VIII. §. 62. p. 557. (k) PELARGUS *Obs. Clinic.* annorum 1727. & 1728. p. 566. (l) LEVRET. *Part des accouch.* §. 853. (m) MAURICEAU T. II. *Obs.* DLVII. (n) ARETAEUS CAPPADOX Cap. XI. p. 63.

vim jam eousque inundaverit, ut etiam uterum lædat, vix sanabilis existit. Corpus peregrinum, in utero relictum, & jam ad tam insignem gradum putredine vitiatum, tales plerumque impressiones in matricem facit, quibus nulla arte mederi valemus (o), & carcinoma in tam spongioso corpore, quale genitalia constituunt, facillime serpendo, longe lateque grassatur.

C U R A.

§ XVIII. Cacochymia humorum atrabilaria, prout dependet ab atrabile rancida, putrida, vel acida, tollitur, diluentibus, obtundentibus, immutantibus, mali præsentis genio contrariis (p); corpora vero peregrina putrescentia excutiuntur, eluuntur methodo supra (§. X.) exposita. Maximam crucem figunt medicis lochia nigra, a carcinomate oriunda, rarissime enim, & non nisi post patienter & diu continuatum remediorum efficacissimorum usum, sanatio hujus mali perfecta & radicalis obtinetur; immo sunt, qui vires naturæ ex legibus physicis tantum dijudicantes, de cura plane desperant (q). In ipso puerperio, quamdiu lochia adhuc fluunt, curæ palliativæ soli locus est. Victus igitur sit lenis, vegetabilis, blandissimus; religiose abstinetur ab omnibus salitis, aromatibus, acrioribus stimulantibus (r); in diæta lactea, quæ convenientissima habetur, cavendum, ne acor in primis viis generetur, cujus evolutio impeditur leni absorbente, vel sapone veneto, subinde datis (s); dolores nimii, excoriations mitigentur, sopiantur, mucilaginosi, demulcentibus & anodinis (t), si conditiones postulant, intus sumtis vel injectis. Cessante dein utcumque fluxu lochiali tentari posset cicuta vis & virtus, quæ

————— *Laudatur ab his, culpatur ab illis (u),*

ex-

(o) EPHEMERID. NAT. CURIOS. Dec. I. an. IV. MAURICEAU. T. II. obs. CLXII. (p) BOERHAAVE Aphorism. IIII4. (q) MAURICEAU Aphorism. CCLXXI. (r) HIPPOCRATES *de morb. mulier.* Lib. II. Sect. XIV. p. 544. C. PISO *de cognoscendis & curandis morb.* Lib. III. cap. LIX. BOERHAAVE Aphorif. 507. (s) IDEM Aphorif. 1200. IDEM *Mat. Med.* ad h. l. (t) LEVRET. ad MAURICEAU Aphorif. CCXXII. (u) HORATIUS Lib. I. Satyr. II.

& de cujus vera efficacia post experimenta repetita, & cum circum-
 spectione repetita, posteritas, sepositis omnibus præjudicatis opi-
 nionibus, melius forte judicare poterit. Incitat ad hujus usum saltem
 aliqualis ejus subinde successus, & præstat remedium experiri anceps,
 quam nullum. Plura quæ de lochiis atris dicenda forent supra (§. V.
 ad X.) jam exposita leguntur, dum de fœtidis disputavimus.

LOCHIA BILIOSA.

§. XIX. Proximum est de *biliosis* dicere. Vocamus vero lochia bi-
 liosa, si lintea supposita, colore flavo, croceo tingunt. Existentiam
 hujus vitii evictam dat ratio pathologica; observationum vis confir-
 mat eandem. Bilis semel ex suis cancellis exorbitans, cum sanguine
 circumacta, ex errore fluentium facillime in errorem excretorum tran-
 sit (x). Latex hepaticus enim, cum reliquis humoribus per totum
 corpus vagans, ubique fistulas secretorias subit, etiam angustiores. Do-
 cet hoc saliva flava biliosa, urina crocea, in morbo arcuato laboran-
 tibus (y). Multo vero facilius partes biliosæ per vasa disrupta, vel
 saltem dilatata, & majoribus ostiis in cavum uteri hiantia, stillabunt.
 Et si tandem observationum auctores consulimus (z), de hujus ma-
 li existentia, nullum dubium remanet.

C A U S Æ.

§. XX. Scaturigo vero hujus symptomatis varia est, oritur enim
 generatim a cacochymia biliosa, sive tali sanguinis mixtione, qua in
 suam

(x) GAUBIUS l. c. §. 401. ad 403. (y) In femina icterica lac erat flavum, & sanguini ex
 vena educto copiosa innatabat bilis subviridis, flava C. TH. BIERLINGII. advers. curio-
 sor. cent. I. Jenæ 1679. & alia tempore graviditatis ictero laborat, & placenta to-
 ta flava existit. MAURICEAU *derniers obs.* VII. & iterum alia biliosa, tempore gesta-
 tionis fluore correpta multam materiem flavam excrevit, quæ sine dubio lochia
 reddidit flava. IDEM T. II. obs. CCCLXXXIV. (z) ARETÆUS CAPPADOX
 Cap. XI. p. 63. HIPPOCRATES de morb. mul. I. Cap. XIX. p. 428. cap. XXXII.
 p. 438. PROSPER MARTIANUS. l. c. p. 195. MORGAGNI l. c. XXXII. 2. XXXVII.
 16. HALLER *Elem. Physiol.* T. VI. 589.

suam crasin plures moleculas biliosas flavas recipit, sive illæ motu retro grado ex systemate hepatico regurgitent in systema circulatorium; sive ob impedimentum quoddam ex massa sanguinea secedere & in systema biliosum deponi non possint. Speciales itaque causæ occurrere possunt sequentes.

α. *Obstructio hepatis* sive ab inflammatione, sive a scirrho, vel aliis tumoribus ita positis, ut liberum laticis hepatici a sanguine secessum & motum intercipient. Sed & *Ἐκλάσις* ab utero gravido ex pelvi adscendente, viscera sursum & contra hepar agente, vasa systematis biliosi varia ratione male habere potest. Spasmus, qui hepar vel intestina tenet, bilis circulum turbare, nemo negat; Hinc simul patet, hystericas facilius, & frequentius hoc malo corripi. Nec calculus biliaris ductui choledocho præsertim impactus, inferiorem locum inter causas morbi arcuati obtinet (a).

β. *Motus humorum rapidior, impetuosior per totum corpus.* Natura non sine ratione motum humorum per hepar, variis positis obicibus, tam placidum & lentum constituit, ut scilicet sub hoc motu tardiori, partes lentæ biliosæ sese magis trahere, unire & ad latera in poros biliarios ex vasis ultimis sanguiferis secedere possent (b). Motu vero humorum in toto corpore adaucto, rapidissime etiam per hepar feruntur fluida, secedendique tempus non nactæ, particulæ biliosæ ostia secretoria præterlabuntur, & sanguini admistæ fluunt. Probant dicta color habitus cutanei in febribus continuis eo magis flavescens, quo vehementior est sanguinis ventilati impetus.

γ. *Animi pathemata*, ut ira, mœror, desiderium frustratum multum valent in permutando corpore, maxime vero in systema biliosum suas turbas jaculantur, quo sæpe fit, ut bilis inexplicabili ratione regurgitet (c).

D I A-

(a) HALLER *Elem. Physiol.* T. VI. p. 589. seqq. (b) IDEM T. VI. p. 598. 601. T. II. p. 449. 452. GAUBIUS l. c. §. 372. (c) EJUSD. Sermo Academicus, de regimine mentis quod medicorum est. IDEM *Patholog.* §. 542. JUNCKER *conspect. Medic. Pract.* Halæ 1734. p. 729. HALLER l. c. T. VI. p. 592. & 593.

DIAGNOSIS.

§. XXI. Lochia biliosa, quam diu rubra fluunt, subesse difficulter cognoscitur, illico vero patent, dum alba incipiunt emanare, lintea enim tinguntur subfulvis, croceis, sublividis maculis (d), & eodem tempore habitus cutaneus, præsertim albuginea oculi, flavescunt, urina colore croceo superbit. Sed scrutinium causæ, quæ copiam bilis in sanguine efficit, hoc opus, hic labor est. Inflammationem scimus præsentem ex signis hepatitidis, & obstructions hepatis lentæ, scirrhî, lithiasis plerumque diu ante ex suis effectibus jam innotuerunt. Iræ vim expertam vel ægra ipsa, vel quæ ipsi auxilio sunt, exponunt.

PROGNOSIS.

§. XXII. Variant præfagia pro natura & gradu causæ, undè pendent. Metuendum omnino periculum feminæ intentant, si ex inflammatione, vel febre continua, vel obstructione pertinaciori alia orta, fluant lochia flava; minus vero timenda pericula ægram circumstant, quum ab animi perturbationibus nata, nullis aliis gravioribus turbis stipata sunt. Inevitabilia autem pericula surgunt, si diutius perseverant, metus enim est, ne ob acrimoniam suam, rodendo, excoriationes vel ulcera depascentia inducant, idem enim contingere potest, quod de mensibus biliosis observavit HIPPOCRATES (e) „ *temporis, inquit, progressu plerumque etiam morbus acutus fit, & uteri a purgatione, ne biliosa prodeunte mordentur, ac exulcerantur.*

CURA.

§. XXIII. Medela hic quoque alia est radicalis; alia palliativa. Radicalis obsolvitur medendo morbo in sua causa, cujus hæc lochia depravata sunt symptomata. Dari igitur varias immo non raro diversissimas

(d) HIPPOCRATES de morb. mulier I. Sect. XXXIV. & CXX. p. 511. (e) De morb. muli. Lib. I. Sect. XXXII. T. II. p. 438.

iffimas medendi rationes certum est. Nolo hic repetere methodos sanandi hepatitis, obstructionem hepatis, vel febrem continuam, quippe quæ ex therapia generali & speciali notæ sunt quam maxime. Turbas ex animi commotionibus in bilis circulo proprio ortas remove-
mus, sopiendo ratiocinio, quod tamen, quam parum in iratis, vel alio animi pathemate graviore percitis, vix sibi consciis, valeat, constat inter omnes; vel & excitatione adfectus contrarii, qua via interdum melius scopum præfixum attingimus (f). Opiata, quies, aër temperatus, diætâ tenuis, utique effectus violentorum mentis motuum sedant. Spasmodum vero tollimus, auferendo ejus causam per paregorica; vel sopiendo ejus vim, per opiata intus sumta, vel cum clysteribus emollientibus oleosis injecta, nec non per cataplasmata, foci emollientes, leniter discutientes.

Palliative autem hic succurrimus primum infringendo acre biliosum in massa sanguinea hærens, diluentibus, obtudentibus, ut decoctis feminum cerealium, & fructuum horæorum; immutando, acidis vegetabilibus supra memoratis (§. X. n. N.º. 1. 2.) & mineralibus v. g. acido vitriolico, quod tamen non nisi admodum dilutum propinari debet, ne adstrictione sua noceat, & ex errore fluentium errorem impactorum generet, deinde rosiones, vel dolores ab acri productos & excitatos mitigamus, iniectionibus emollientibus mucilaginosi, ut decocto rad. althææ, sem. lini, florum verbasci cum lacte, addito melle aliisque pluribus remediis unicuique notis.

LOCHIA VIRIDIA.

CAUSÆ.

§. XXIV. Ultima species lochiorum ratione coloris depravorum sunt *Viridia*. Teterrima sanies viridis lochiis mixta innotescit præsertim, quum alba prodire incipiunt, licet antea cum rubris jam emanasse non negamus. Varias agnoscunt causas (g), quas apud ob-

(f) BOERHAAVE Aphorism. 103. & 104. etiam VAN SWIETEN ad h. l. (g) Sed non semper licet nobis esse tam felicibus veras hujus phaenomeni cognoscere causas; sic enim ingentem vim aquae viridis, solutioni vitrioli non absimilis, in utero invenit BONETUS l. c. T. III. p. 337. & superficiem uteri etiam deterfam plorantem vidit materiem flavam subviridem MORGAGNUS l. c. Epist. XXXXVIII. 14.

observatores adnotatas invenimus. Ab hepate uterino, cujus portio quædam relicta, putredine resoluta & tabefacta erat, lochia viridescencia, male olentia, cadaverosa fluxerunt (*b*). Deinde pendere etiam observantur lochia viridia a membranis superstibus in matrice post foetum exclusum, vel & mucos, quo secundinæ obducuntur, putredine vitiatas (*i*). Omnium tamen frequentissima stillicidiorum uteri viridium, ut & lochiorum hoc colore corruptorum causa virus venereum, quo puerpera infecta est, existit. Præprimis vero observamus, quod illis feminis, quæ tempore graviditatis fluore albo maligno laborarunt, & non in tempore manus medicas expertæ sunt (*k*) lochia elabantur ex flavo viridescencia, sive uti LEVRET dicit, colorem foliorum marcescentium referentia. Historia enim gonorrhœæ virulentæ docet etiam in feminis primum fluere saniam albescentem, quæ dein malo incrementum mutatur in materiem viridem, vel ex flavo viridescentem, acrem, rodentem, graveolentem (*l*). Tandem etiam a dyscrasia humorum scorbutica, natales hujus mali nonnulli repetunt. (*m*).

D I A G N O S I S.

§. XXV. Præsentiam hujus vitii, quatenus in colore depravato consistit, docent sensus. Contagium vero venereum in causa esse monstrant symptomata, quæ satellitium gonorrhœæ malignæ constituunt, scilicet materia flavescentis, viridescens, saniosa, excorians, inflammans, exulcerans omnes partes, non periodice, sed continuo eodem tenore fluens; squalidus faciei aspectus, cum livido oculorum circuitu; lassitudo; dolor insignis ad lumbos & genitalia; pustulæ malignæ & ulcuscula ad labia & in vagina (*n*); glandulæ muciparæ vaginam obsidentes induratæ, & granula quasi eo majora ad tactum

(*b*) BONETUS l. c. T. III. p. 333. (*i*) SMELLIE l. c. T. I. §. 471. (*k*) Utrum feminae lue maculatae concipere possint, ego dirimere non ausim. Ad scopum meum sufficit, puerperam posse intus alere virus hoc, etiamsi illud demum tempore gestationis contraxerit, cujus rei exempla lego apud MAURICEAU T. II. obs. CXXIII. CXXXVIII. DLVII. (*l*) ASTRUC *de morbis venereis*, Lutet. Paris. 1740. T. I. p. 246. (*m*) LEVRET *l'art des accouch.* §. 855. (*n*) MAURICEAU T. II. obs. LXXI.

tactum referentes, quo magis malum adolevit. Hoc ultimo phænomeno, induratione scilicet glandularum in superficie interna vaginæ, tanquam signo pathognomonico multos in Galliis celebres chirurgos obstetricantes uti, fando accepi. Ex cacochymia scorbutica natum hoc symptoma produnt signa supra (§. VIII.) memorata. Lochia viridia ex causa venerea, vel scorbutica, orta, LEVRET (o) distinguere docet odore, dum priora odorem fatuum, nauseabundum; posteriora vero putorem carnis corruptæ emittere, adfirmat.

PROGNOSIS.

§. XXVI. Ratione eventus notandum est, labem Celticam modo se nondum in ossa altius defixerit, nec dolores osteocopos pertinaciores, nec ulcera graviora pessimæ indolis, produxerit, antidoto suo plerumque cedere; si vero fluida penitus inundaverit, & solida profundius diruerit, & diu neglecta sævierit, periculo non carere. Ratione reliquarum causarum valent prædictiones, quas prius (§. IX. & XVII.) passim dedimus.

CURAE.

§. XXVII. Quamdiu in puerperio adhuc cubat femina, contenti sumus necesse est cura symptomatica, scilicet obviam eundo ulteriori progressui temperantibus, diluentibus, obtudentibus, largiori copia haustis, qualia sunt decoctum hordei, bardanæ, ligni guajaci, sarsaparillæ &c. Excoriationibus & cancris venereis in labiis, vagina & ad orificium uteri, a materia acri rodente excitatis, medemur decoctis demulcentibus injectis, quibus pro re nata etiam mercurialia admisceri possunt, v. g. unguentum mercuriale cum oleo ovorum, & vitello ovi recentis subactum, atque cum lacte dulci, vel decocto seminis lini dilutum. Quantitas unguenti Neapolitani ratione proportionis ad reliqua ingredientia determinatur ex magnitudine & vehementia

(o) l. c. §. 855.

mentia mali. Sic res ægræ protrahuntur, donec lecto puerperali valedicens, ad severiorem curam subeundam apta se parat. Potest hæc pro conditionibus ægræ institui excitato ptyalismo per frictions mercuriales, aut mercurium dulcem per os adsumptum; vel si salivationis contraindicantia adsint, præstabit mercurium dulcem tamdiu exhibere, donec gingivæ intumescant, & dein purgante dato, impetum humorum, ad glandulas salivales factum, ad intestina revellere, & per anum evacuare, quod per os educere nefas. Nostris demum temporibus certo constitit, posse etiam virus venereum in corpore jam domari absque salivatione, quæ ex mente recentiorum accidentaliter tantum supervenit (*p*), & mercurium vi pollere insita, virus venereo opposita, qua hoc in corpore jam subigit, cicurat. Huic fini egregie satisfacere mercurium sublimatum cum spiritu ardente datum (*q*) medicorum repetita experimenta, quidquid etiam garriat alte sapiens SWIETENI commentator, in notis ad librum de morbis castrensibus, probant. Diathesis scorbutica; partes in utero relictæ, si lochia viridia sistunt, corriguntur, tolluntur modis sanandi jam (§. X.) expositis.

LOCHIA TENUIA.

§. XXVIII. Sequuntur vitia consistentiæ, primum consideremus *tenuia*. Per Lochia tenuia talia intelligo, quæ iusta quidem copia elabuntur, sed naturalem debitumque spissitudinis & cohærentiæ gradum non habent. Notum enim est (*r*) lochia rubra in fœminis sanissimis, simulac de cunno prodeunt, vel si retardantur in vagina, aut in ipsa matricis cavea diutius restagnant, protinus abire in coagula.

(*p*) CRANZ Mat. Med. T. II. p. 129. (*q*) Sunt, qui in gratiam feminarum delicatarum mercur. sublimatum in aquis destillatis solvere suadent. SPIELMANN. Diff. de Hydragryri effectibus, Argentorati 1761.; cujus consilii tamen tristissimos effectus, nobis in praelectionibus narravit ILL. PRAECEPTOR GAUBIUS. Et ratio in promptu est. Partes oleosae, quae spiritui frumenti insunt, circa partes acres se circumponunt, eas involvunt, & sic remedium melius cicurant, & pro usu interno tutius reddunt. (*r*) HIPPOCRATES de Natura pueri. Sect. XII. T. I. p. 142. & de morbis mulier. Lib. I. Sect. LXXXVIII, T. II. p. 485.

la. Non raro vero contingit, ut lochia rubra fluida ex locis obscœnis prodeant, quod omnino ferri potest, sed foris dein excepta, non coguntur in thrombos. Similiter alba habent primum quidem consistentiam loturæ carnis, quæ mox speciem gelatinæ, & tandem puris non nimis spissi adsumit. Quod si vero fluxiora pergunt manare per 6, 8, 10, 12. dies & spissitudinem non induunt, tunc certi sumus statum esse præter naturam.

D I V I S I O.

§. XXIX. Ex observatis constitit lochia tenuia iterum duplicis esse generis. Fluiditas enim nimia aut simul junctam habet acrimoniam præsertim putridam sive scorbuticam; aut sine acrimonia est, & blanditiem retinet humorum naturalem, vocamus illam cum ILL. PRÆCEPTORE (s) *tenuitatem aquosam*; hanc vero *tenuitatem salinam*. Causarum scrutinium, & medendi ratio, hanc divisionem non imaginario, sed vero, & in ipsa rerum natura fundato, discrimine niti, debebunt.

C A U S Æ.

§. XXX. Generatim vero hoc symptoma nascitur ex copia partis diluentis ad crassamentum abundantiore, cujus ratio iterum hæret vel in copia majori seu abundantia vera interfluentis humidi ad crassamentum; vel in resolutione, attenuatione crassamenti nimia, manente eadem quantitate feri diluentis.

Prior species pro potentia nocente agnoscit, potum aquosum copiosum præ primis calidum, ex more nostrarum feminarum ter, quater, quinque de die adsumtum, aerem humidum, calidum, vitæ genus fellularium; pro seminio autem torporem universæ compagis solidæ, & præsertim systematis circulatorii (t). Si enim circulationis vires sat vegetæ forent, certissime ab uberiori aquæ superpondio, per se-

cre-

(s) GAUBIO l. c. §. 287. & 288.

(t) IDEM. ibid.

cretiones & excretiones brevi tempore se expediret natura. Fatendum interim est hoc vitium ex hac causa sola rarius occurrere, quia solida laxata non simplex tenuitas, sed, ob defectum decentis elaborationis & subactionis, viscidum insequitur.

Altera vero species debetur principiorum crassamenti in moleculas justo minores ab acri præsentè divisioni, qua fit, ut oleum & terra arctius, minutius, uniantur aqueo vehiculo. Dum enim oleosæ, terreæ vel concrecibiles partes attenuantur a salinis, cum his quoque coëunt, & cohærent ex una parte; ex altera vero salinæ nubunt aqueis, & sic connubium stabile inter aquæ inimicas oleosas & terreas nascitur, & crassamenti natura ob interpositum aqueum perit. Destructa dein humorum mucositate sive cohærentia naturali, minuitur quoque adhæsiō ad parietes canalium continentium, quæ in vasis minoribus circuitui & motui admodum reluctatur (u), hinc ubicumque ad ostia excretoria perveniunt ob tenacitatem deperditam abundantius elabuntur (v). Hæc vero tenuitatis species, originem suam ducit ab acrimonia, & in hac totus rei cardo vertitur. Varias dari acrimonias pathologi nos docent (x), non tamen omnes producendæ fluiditati nimie aptas esse, natura cuilibet propria evincit. Faciunt huc acrimonia alcalescens (y) ab abusu vegetabilium alcaliscentium, sive antiscorbuticorum, vel etiam remediorum alcalicorum volatiliū, aromatum igneorum indicorum, quæ vi sua stimulante vires circulationis intendunt, humores dissolvunt, attenuant, immo vi sua ignea acra, in blandissimis humoribus latens, extricant, evolvunt. Deinde acrimonia putrida exorta vel ab ingestis, ut carnibus jam levem putredinem passis; vel motu corporis majori, potissimum sub æstu solis ferventiori; vel feбри, acri, veneno, miasmate, contagio, potu, inducta, sanguinis crasin potenter dissolvit. Frequentissime vero tenuitas nimia proficiscitur a putrido inquilino, in corpore elaborato, post inflammationes & suppurationes internas, dum pus exitum nec ab arte, nec a natura inveniēns, stagnat, motu intestino

cor-

(u) HALLER T. II. p. 190. (v) GAUBIUS l. c. §. 288. (x) IDEM §. 307. ad 318. (y) IDEM §. 310.

corruptum, acres, putridas moleculas extricat, vicinas exedit, in similem putrilaginem convertit, ad massam sanguineam dein resumtum effectus suos longe lateque spargit, ut fermentum septicum similem labem universo humorum moli adfricat, eam dissolvit, ut vix amplius in corpore, ubique rimoso & patente, coërceri possint; idem a fomite cancroso oriri posse, experientia loquitur clinica. Et acrimoniam muriaticam huc facere, demonstrant experimenta Cel. PRINGLE, & confirmant hæmorrhagiæ oriundæ ex tenuitate humorum nimia & putredine (z) a scorbuto inter nautas grassante, qui eo magis increfcit, quo diutius victu salito utuntur.

D I A G N O S I S.

§. XXXI. Præsentiam lochiorum tenuium docet absentia naturæ concrefcibilis in sanguine exeunte, & mucositatis naturalis in lochiis albis. Speciem vero tenuitatis ostendunt potentiæ nocentes admiffæ, & effectus morborum insequentes. Vappida aquula ex his locis interdum uberius stillans prodit tenuitatem aquosam. Salinam vero monstrant dolor, ardor, excoriations partium, quas adluunt, & reliqua acritatum signa satis nota (a).

P R O G N O S I S.

§. XXXII. Prior species rarius occurrens non equidem funestum exitum portendit, & facilius remediorum vim admittit; posterior autem sæpe plus periculi & molestiæ & ægræ & medico minatur, nam tantum non semper est effectus morbi, qui jam altas in œconomia egit radices, & vix sanabilis arte existit. Pristinam enim puritatem vindicare humoribus ratione craseos corruptissimis, non est res parvi negotii. Discrepat vero prædictio pro diversitate causæ unde proficiscitur tenuitas. A fusione humorum ex phthisi, vel alio quocumque fomite purulento, cancroso, gangrænofo insanabile malum; a diathesi autem scorbutica natum, forte medelam admittit, si efficacissimis remediis, in tempore obstamus.

C U R A.

(z) GAUBIUS l. c. §. 315.

(a) IDEM l. c. §. 306.

C U R A.

§. XXXIII. Medemur vero.

α. *Tenuitati aquosæ* incrassantibus, gelatinosis ex animalibus, gelatina Corn. cervi, eboris; mucilaginosi ex althæa, dactylis, ficibus, fructibus horæis, feminibus cerealibus, glyzyrrhiza, G. arábico, tragacanthæ; oleosis, ut butyro recenti, cacao, spermate ceti; coagulantibus & adstringentibus ut ferro, terris pinguibus, lapide hæmatite, acido vitriolico, alumine, paratis (b). Diæta maxime congruens est sicca incrassans, panis bis coctus, caro assata, potus meracus vinosus, vel cerevisia bene fermentata.

β. *Tenuitati salinæ.*

a. *Generatim*, diluentibus aquosis, obtundentibus, decoctis fructuum horæorum, feminum cerealium, aliisque jam memoratis.

b. *Speciatim*, vero corrigendo putredinem fundentem acidis vegetabilibus, mineralibus, antisepticis specificis, camphora, myrrha, cortice peruviano, salibus volatilibus alcalicis. Si pthisis in causa vel febris putrida, obviam imus secundum leges praxeos aliunde notas. Acrimonia tandem muriatica, diluentia aquosa, mucilagino-fa, oleosa exigit. Sunt etiam, qui huic fini adaptatum laudant remedium aquam calcis vivæ, quippe quæ & antiseptica est, & acrimoniam muriaticam destruere creditur (†).

L O C H I A S E R O S A.

§. XXXIV. Subinde observatores etiam mentionem faciunt *lochiorum serosorum* (*lochies ou vuidanges glaireuses*) sub quibus intelligunt illud vitium, quo ex genitalibus deperditur liquor, copia paucus, inter pituitam spissam & aquam medius, colorem & habitum ad tactum albuminis ovi diluti æmulans. Corripit hoc effluvium illas maxime feminas, quæ hysteritide laborant (c); vasa enim, sive ob-

com-

(b) SYDENHAM Opera p. 426. (†) BOERHAAVE Aphorif. 605. & VAN SWIETEN ad h. l. (c) LEVRET. l. c. §. 851. & Adnot. ad MAURICEAU Aphorif. CCLXV. IDEM T. II. obs. CCLXXXVII. CCCL. DLI

compressionem ab humoribus ex oscillatione majori copiosius aggestis, five ob contractionem orificiorum emittentiam, minus patent, & loco sanguinis rubicundi, serosam partem tantum plorant, quæ, diffilitis aquosis, cogitur in laticem lentescentem. Vix medicam opem hic ferre licet, nisi inflammatio matricis tolli possit. Limites dissertationis non permittunt verbosius in hanc curam excurrere, cui negotio tanto facilius supersedeo, quum hoc thema nuper pro dignitate disputatum lego (*d*).

LOCHIA PITUITOSA.

§. XXXV. Lochia *pituitosa* five *mucosa* sunt omnino ex illis, quæ non raro in praxi occurrunt. Fluit in his sanguis non sincerus, sed multa inertii pituita mistus; immo lochia alba, quæ deberent sensim sensimque spissescere & puris spissioris consistentiam induere, adsumunt qualitatem lentam, gummosam, colorem pituitæ vitreæ referunt, & ultra terminum suetum fluunt.

C A U S Æ.

§. XXXVI. Plerumque vero hæc lochia experiuntur femine, quæ alias fluori albo subiectæ erant, five benigno (*e*), five etiam maligno (*f*), modo hic nondum crescendo vires adultiores adquisivit, sed adhuc in primo subsistit stadio. Ponit igitur hoc symptoma abundantiam mucii uberiores in tota humorum mole, atque dein debilitatem solidorum majorem, maxime in locis obscænis.

P O-

(*d*) Confer. A. LUDGERS Dissert. Inaug. de Hysteritide, L. B. 1766. (*e*) Leucorrhœam benignam conceptioni non obesse, experientia constitit LEVRET ad MAURICEAU Aphorif. LXII. Rationem hujus phænomeni in eo ponunt, quod in hoc malo non uterus ipse, sed tantum ejus cervix laboret, quippe cujus venæ mucum plorant, vel jugiter, vel per intervalla. PROSPER MARTIANUS ad HIPPOCR. Epidem. Lib. III. p. 258. PLATERUS Praxis T. III. p. 600. Cervicem uteri ejusque vaginam tantum materia cinerea crassa plenum invenit MORGAGNI de Sede & causa morb. Epist. LXVII. 14. (*f*) Exempla fluoris virulenti tempore gestationis communicati habet MAURICEAU T. II. obs. CXXIII. & CLXXVIII.

P O T E N T I Æ N O C E N T E S .

§. XXXVII. Obnoxixæ igitur his inveniuntur feminæ

α. Farinosæ crudis non fermentatis utentes, hæc enim glutinosam suam naturam, qua amant in fila trahi tenacissime retinent, & subactiōe eam vix deponunt, nisi corpus in quod ingeruntur, sit satis vegetum, & multa exercitatione firmatum.

β. Potulentis aquosis calidis se ingurgitantes, unde etiam robur primarum viarum destruitur, liquorum digerentium activitas infringitur, totumque digestionis negotium turbatur.

γ. In aëre humido viventes, nam hic universum solidarum contextum emollit, unde tardior atque difficilior adsumptorum coctio; transpirationem supprimit, colluviem aquosam, cui facile ex adsumtis mucus se jungit, generat.

δ. Vitæ genere sedentario deditæ, sub hoc solida laxantur, circuitus torpescit, unde iterum glutinosi spontanei ex esculentis largior generatio, tardior excretio, celerior accumulatio.

S E M I N I A .

§. XXXVIII. Sed præterea requiruntur causæ determinantes, quæ humores mucosos magis ad genitalia derivant, alliciunt. Omnis motus fluidorum progressivus dependet ab actione solidorum (*), hinc etiam motus in directione abnormis esse nequit, nisi ex vitio solidorum. Constat dein ex physicis & per experientiam confirmatur, humores pressos, quales sunt nostri corporis humores, tendere quaquaversus æqualiter, moveri tamen majori copia & impetu illuc, ubi minor est resistentia. Et hæc lex physica etiam in corpore animato vera est. Hinc quamvis omnis humorum vis mucō inundata sit, debet tamen vis derivationis accedere, alias partibus genitalibus non plus incommodabit. Potest huc aliquid facere, situs harum partium de-

(*) GAUBIUS l. c. §. 409. & 411.

declivior, copia glandularum mucum parantium major, mador continuus, quo perpetuo macerantur, vel & lex naturæ, qua hæ partes ultimis gestationis diebus largius perfunduntur, & a quo impetu ad has partes auctiori dein natura præsertim debilior difficilius desuecit; maxime vero contextus harum partium laxior, licet ad sua munia subeunda adaptatior, qui facit ut minus resistant fluidis propulsis, quæ ergo copiosius huc ruunt, tunicas, fibras, cellulas inebriant, perfundunt, glandulas distendunt, laxant, quæ hinc mucum copiosissimum plorant. Hoc incommodum igitur frequentius experiuntur illæ feminæ, quæ magis albæ volunt,

— — — — — *quam det natura, videri (g)*

molliori, delicatiori cuti student, balneis utuntur sine necessitate, clysteres mane & vesperi ex materna consuetudine ano injiciunt, & injectionibus jugis partes genitales colluunt. Aliæ calefactoriis suppedaneis perpetuo infidentes, partibus inferioribus gratum fotum adplicant, sed & hujus voluptatis inimicæ graves pœnas luunt.

D I A G N O S I S.

§. XXXIX. Circa diagnosin plane non est cur moremur, patent enim omnia ex ægræ relatione, immo sensibus cognoscuntur. Attenti tamen esse debemus, si cognoscendi animus est, utrum cum mucu uberius adfluente miasma venereum conjunctum sit; nec ne. In leucorrhœa virulenta, ulcera genitalia fere semper obsident (*b*). Deinde in fluxu venereo copia mucii minor est, quam in benigno, sed tanto acrior cum intensiore ardore & dolore urina fertur (*i*). Reliqua signa jam (§. XXV.) exposuimus, ceterum in utroque casu,

*In vultu color est sine sanguine, lumina mœstis
Stant immota genis; nihil est imagine vivi (k).*

P R O-

(g) HORATIUS Lib. I. Satyr. II. (b) VERCELLONIUS de pudendorum morbis, L. B. 1722. p. 32. (i) HOFFMANN T. III. p. 350. (k) OVIDIUS Metamorphos. Lib. VI. in Niobe.

P R O G N O S I S.

§. XL. Nec difficultate premitur prognosis, si malum recens est facile curatur, nisi a causa interna graviori nascatur. „ Nihilominus tarditate sua (fluor scilicet), sexui delicatiori & munditiei dedito, „ valde est incommodus & tædiosus, eo quod colorem faciei cum tempore „ inde amittunt, nonnullæ valde inde tristantur & melancholicæ fiunt, „ quia maritis exosæ evadunt (1). Nisi igitur principiis obstamus, graviora hic fluor minatur mala. Peditentim increscens, tandem omnes humores in similem mucum convertuntur, huc rapiuntur, evacuantur, oëconomia labascit & phthisis, quam uterinam catarrhofam diceret (m), scenam claudit.

C U R A.

§. XLI. Progredimur ad curam, quæ tutius puerperio finito instituitur & duobus absolvitur indicationibus generalioribus, scilicet pituitæ præsentis copia tollenda, novi mucigenæ genesis prævertenda est.

I. Removemus lentoris superpondium

α. *Incidendo, resolvendo.* Præstant hoc sales alcalici & fixi, ut sal tartari, liquor nitri fixi, soda; & volatiles ut spiritus salis ammoniaci, corn. cervi, eboris; dein sales medii præsertim sal ammoniac., liquor terræ foliatæ tartari; porro amara, card. bened. centaurium minus, millefolium, absinthium, fumaria; porro aromata indica (*) & indigena caryophylli, cinam. cortex winteranus, macis, nux moschata, piper, rad. calam aromat. imperatoriæ, pimpinellæ, gentianæ rubræ, helenii; porro gummata ferulacea, G. ammoniacum, galbanum, sagapenum, oppopanax, myrrha; tandem saponos tam vulgares, ut Venetus, Hispanicus, quam chemici, ex oleis aromaticis destillatis, cum alcali caustico paratis (n), vel etiam tincturæ alcalicæ,

(1) HOFEMANN l. c. T. III. p. 357. (m) HALL; Dis. de Phthisi L. B. 1765. p. 3. 15.
 (*) SYLVIVS l. c. p. 557. (n) SPIELMANN Institut. Chem. Argentorati 1763. p. 61.

licæ, ut salis tartari, antimonii acris, sapo chemicus Dippelii, cum balsamis nativis, vel oleis æthereis combinatæ.

β. Diluendo. Magnæ omnino molis est, efficere ut partes fluidæ se exacte interponant inter moleculas humorum viscidorum, obstat enim major nisus, quo se trahunt. Acuenda itaque sunt diluentia resolventibus, quippe quæ illorum penetrationem, viam pandendo, juvant. Aqua igitur, licet sit optimum & unicum elementum diluens, tamen sola hic non multum præstabit. Nam etiamsi muco se insinuaret, facillime tamen inviscatur, & dein solida laxando fomitem auget, nisi cohæsiō per resolventia simul minuatur. Melius respondent intentioni medici potus fermentati, cerevisia probe lupulata, etiam infusa ligni sassafra, millefolii, melissæ concedi possunt, si haustus vini ad vires restaurandas subinde interponitur.

γ. Coquendo. Mucus nascitur in subjectis torpidis ex alimentis sanissimis & nihil aliud est, quam nutrimentum ex adsumtis quidem extractum, in corpus raptum, sed non satis elaboratum, neque excoctum. Si igitur vires systematis circulatorii intenduntur, solida roborantur, viscidum domatur & illud cedit corpori in alimentum, quod gravabat, & majori oneri erat futurum. Hinc veteres lentori non opponerant evacuantia, verum digerentia, coquentia (*o*). Perficitur vero hæc coctio, restaurando vires potu spirituoso, vinoso meraco, aqueo interposito, roborantibus adstringentibus, maxime vero marte cum aromaticis. Possumus in robustis limaturam martis (*p*), in delicatioribus vero feminis, tincturam martis vel syrupum chalybis SYDENHAMI (*q*); vel & vinum chalibeatum propinare. Cortex Peruvianus, amara, aromatica, egregios hic quoque præstant usus. Omnia enim cordi & arteriis torporem discutiendo, motum humorum reddunt vividiores, calorem augent, moleculas glutinis spontanei discutiunt, dimovent, elementum diluens interponunt, cohærentiam nimiam minuunt, cruda subigunt. Citius certiusque

(*o*) BALLONIUS de Virginum & mulierum morbis liber. Parisiis 1643. p. 77. seqq.
 (*p*) IDEM l. c. p. 139 140. C. LANGE Miscellanea curios. Med. Francof. 1688. p. 245. (*q*) Opera omnia. p. 401.

tiusque vero medicus scopum præfixum feriet, si sub usu horum remedium exercitatio corporis sufficiens accedit (r).

δ. *Evacuando.* Non raro contingit, ut tanta quantitate mucii obruti sint humores, ut subigi & coqui vix possit omnis; vel primæ viæ tanta vi lentoris perfusæ atque obsessæ sunt, ut vix remedia ad secundas penetrare possint, sed in ventriculo, intestinis, suffocantur & inviscantur. In tali casu præstat omnino ab his fordibus peregrinis digestionis officinam liberare, & mucii vim expellere. Purgatis enim his organis, chylus elaboratur minus mucosus, & orificia vasorum absorbentium reserata, officio suo melius funguntur. Præstat autem antequam evacuanda exhibentur, materiam reddere mobilem (s), & hoc tanto magis, quum lentor parietibus magis villosis adhæret, id quod fit exhibendo per unam vel alteram diem digestiva resolventia, præsertim sales alcalicos, vel etiam oxymel scilliticum. Præparata materia fit evacuatio, sed qua via? sunt qui laudant vomitum (u), dum alii purgantia commendant (x). Priori fini satisfaciunt rad. ipecacuannæ, tartarus emeticus, veletiam oxymellis scillitici largior usus; posteriori autem Rhabarbarum, quippe quod ob potestatem, qua gaudet, roborandi adæquatum sistit remedium. Si rheii barbari vis purgans non sufficeret, stimuli loco aliquod grana resinæ jalappæ vel scammonii addi possunt.

II. Ca-

(r) HIPPOCRATES de morb. mulier. Lib. II. Sect. XI. T. II. p. 539. (s) *Concocta purgantibus adgredi oportet, & movere, non cruda; & corpora quaecumque quis purgare voluerit, fluida facere oportet*, sunt verba HIPPOCRATIS Aphorif. I. 22. II. 9. (u) BALLONIUS de morb. virg. p. 124. HIPPOCRATES de morb. mulier. Lib. II. Sect. XI. T. II. p. 539. (x) SYLVIUS l. c. p. 557. HIPPOCRATES l. c. ibid. PAULUS AEGINETA l. c. cap. LXIII. p. 177. Hic objici nequit, quod puerperis purgantia exhibere nefas sit, WALDSCHMID Opera Francof. 1695. Sect. III. p. 366. ne lochiorum fluxus turbetur, nam tota hæc cura radicalis post puerperium demum locum habet, & dein omnino licet dare purgantia, si vitium hæret in qualitate P. ZACHARIAE Quæstiones medico-legales. Amst. 1651. Lib. II. p. 390. BONETUS l. c. T. III. p. 334. præsertim quum natura non raro loco lochiorum, alvum moveat. DE HAEN Theses de Haemorrhoidibus cap. V. p. 76. VAN SWIETEN T. IV. p. 628. HOFFMANN T. IV. Sect. II. cap. 10. J. D. GOHL. Compend. Prax. Clinic. Norimb. 1733. Lib. II. Cap. VI. VII.

II. Cavendum religiose ne mucus de novo generetur. Consequimur hunc scopum roborantibus & omnibus remediis, quæ primarum viarum robur restaurant, qualia sunt cortex peruvianus, extracta amara cum lenioribus aromaticis, additisque salibus alcalicis fixis (y); motu corporis, aëre puro, sicco, liberiori, cibo sicco, carnibus assatis, pane biscocto, potu meraco, aliisque in vulgus notis.

Tandem partes genitales, maceratæ a nimia mucii emollientis vi, roborantur per remedia ante exposita, quæ totum corpus firmant. HIPPOCRATES laudat suffitus, injectiones roborantes in loca muliebria (z).

Quodsi vero lochiis mucosis virulenti quid subsit, medela locum habet, quam (§. XXVII.) tradidimus.

LOCHIA PURULENTA.

§. XLII. Purulenta lochia frequentius exercent puerperas, potissimum vero illo tempore se manifestant clarius, dum alba fluunt. Ponunt vero semper malum topicum in his partibus; rarissime enim si umquam pus verum genuinum in massa sanguinea ipsa circumeunte elaboratur, sed est productum inflammationis. Quum enim humores in his partibus congesti, infarciunt vasa, & impetus a tergo urget, calor maxime insurgit, vasa paullatim crepant fluida in cellulosam circumiectam effundunt, & dein vi vitæ continentia lacerata & contenta effusa, mutantur in materiam albam, inspidam, inodoram, spissam, lævem, æqualem, quam pus vocant.

C A U S A E.

§. XLIII. Habent itaque pro causa antecedente,

∞ *Læsionem matricis*, sive hæc ab instrumentis, vel a manu medica audacius, imprudentius adplicatis, quibus lacerando, distendendo, contundendo parietibus, violentior infertur vis; sive ab ipso fœtu, præ-

(y) BOERHAAVE Aphorif. 1275.
T. II. p. 540.

(z) De morb. mulier. Lib. II. Sect. XI.

præsertim in *diverticulis* a capite oblique sito, in marginem pelvis irruente, uterum sæpe ad ossa quassante, inferatur, locus enim male habitus, vel etiam vulnere labia inflammantur (a), ante consolidationem pus fundunt, quod latici lochiali permixtum effluit.

β. *Ruptio, contusio, excoriatio vaginæ* (b) a capite nimis vasto in pelvi diu impactum hærente antequam exsolvitur, aut ab alia quacumque causa.

γ. *Inflammatiō uteri* (c). Rarius vera uteri inflammatiō a quacumque causa inducta terminatur, discussione vel resolutione, nisi illico ab initio remediis efficacissimis obviam ivimus. Raro fera hic medicina paratur (d). Ob laxitatem enim substantiæ & vasorum post partum majorem, facillime in suppurationem transit. Forte & erysipelas uteri, superficiem internam matricis obsidens, quatenus suppuratione finitur, etiam aliquid conferre potest, præprimis si illud pro leviori hysteritidis gradu habeas (e).

δ. *Corpus peregrinum relictum quodcumque*, sive sit pars placentæ, vel placenta integra, quod post abortum (f) frequenter & facile evenit, vel etiam sanguis ipse in uteri cavo post exclusionem retentus, dum efficacissima corruptionis experiuntur instrumenta, diffluunt, licet ob multas in his locis confluentes sordes, non semper in pus optimæ notæ (g) tabescant. Nec silentio præterire licet, quod propter levem suppurationem, quæ post quemlibet fere partum

con-

(a) PAULUS AEGINETA Lib. III. cap. 66. p. 179. F. PLATERI Praxis T. II. Cap. XIV. p. 533. HIPPOCRATES de morb. mulier. Lib. I. Sect. LXXXII. T. II. p. 479. Lib. II. Sect. XIII. T. II. p. 543. (b) SMELLIE l. c. T. I. §. 473. (c) RIVERIUS l. c. p. 459, 460 VAN SWIETEN T. IV. p. 606. (d) A. LUDGERS. l. c. HIPPOCRATES de morb. mulier. Lib. I. Sect. LXXXII. (e) VALSIUS ad Epid. HIPPOCRAT. Lib. I. Sect. III. aegra 4. (f) HIPPOCRATES de morb. mulier. Lib. I. Sect. LXXXI. T. I. p. 447. (g) *Aliquando ubi sanguis in uteris moram traxit, putrefactus pus fit, & quibusdam pus per pudendum exit.* HIPPOCRATES T. I. p. 138. MAURICEAU T. II. obs. CCXXXII. CCLXXXVII. CCCLXII. CCCCLXII. CCCCLXXIV. DLI. & EJUSDEM *derniers obs.* XX. PELARGUS l. c. anni 1722. p. 117. & anni 1726. p. 603. seqq. PISO de cognoscendis & curandis morbis Lugd. Batav. 1716. Lib. III. cap. 58.

LOCHIORUM QUALITATE. 41

contingit, & qua superficies matricis a quisquiliis repurgatur, tantum non semper lochia purulenti quid monstrant (*b*).

D I A G N O S I S.

§. XLIV. Cognoscuntur lochia purulenta facile ex materiæ emanantis indole, est enim sine sapore, sine odore, lævis, æqualis maculas relinquit in spleniis flavescentes. Dignoscuntur vero a lacteis ac mucosis & colore, qui in lacteis ad candidum niveum magis accedit, in mucosis lenissime viridescens, qualis in pituita vitrea observatur, in purulentis vero flavescens est; & consistentiis, nam lactea sunt minus spissa, purulenta spissitudinem majorem monstrant, atque pituitosa gummosam in fila ductilem naturam sistunt. Confirmamur vero magis, si post partum enixum femina dolore fixo, ardente in hypogastrio, cum febre acuta, pulsu duro, tensione abdominis, dolore capitis correpta jacuit, lochia suppressa, vel pauca, serosa fluxerint, jam vero symptomata febrilia, dolor, ardor cessant & materia purulenta prorumpere incipit (*i*). Sauciationem autem prægressam, vel remansionem partis historia partus, & hysteritidem symptomata præsentia docent.

P R O G N O S I S.

§. XLV. Suppurationem in locis obscænis plerumque periculo non carere ad unum omnes fatentur (*k*); non tamen semper lethalis est (*l*). Variat prognosis pro causa. Si lochia fluunt purulenta ex
vio-

(*b*) VAN SWIETEN T. IV. p. 605. (*i*) Circa puris generationem dolores & febres magis contingunt, quam factò jam ipso. HIPPOCRATES Aphorif. II. 47. MAURICEAU T. II. obs. CCLXXXVII. CCCLXII. CCCCXIV. CCCCLXXIV. DLI.

(*k*) HALLERUS non dubitat adfirmare putredinem hic semper periculosam esse, quidquid etiam ad minuendum periculum adferatur. Elem. Physiol. T. VIII. p. 454. Ulcera in uteri sinu & pudendo omnia perversa ob loci temeritatem & humiditatem sunt: adeo ut & levis excoariatio, diligentiam, ut sanetur requirat. PLATERUS Praxis Medic. T. II. p. 536. HIPPOCRATES Coacæ Tract. III. Sect. XX. & DURETUS ad h. l. p. 446.

(*l*) Suppurationis in utero factæ ex placenta relicta & per quadraginta dies durantis, salva vita, exemplum habet MAURICEAU l. c. T. II. obs. DLI. itemque PELARGUS l. c. anno 1722. p. 118.

violatione partium non nimis lata, vel corpore relicto, vel inflammatione superficiali (m), tunc non semper infausti ominis sunt, & non raro curam admittunt; quum vero ex inflammatione uteri profundiori, pertinaciori superveniant, tunc periculi plenissima, nam malum in substantia uteri spongiosa serpit, depurationem difficillime admittit, & facile in ulcus fistulosum ægre sanabile, tabem inducens (n), degenerat.

C U R A.

In cura omnes indicationes hic obtinent, quæ alias in exulcerationibus gravioribus observanda sunt. Oportet autem hic ob nobilitatem & insignem cum aliis partibus consensum protinus ab initio efficacissimis remediis tam topicis, quam universalibus (o), rem adgredi. Sequamur hic receptum indicationum ordinem.

α. *Indicatio vitalis* requirit, ut vires vitæ sustententur, & sufficiens materia pro elaboratione puris subministretur. Dum natura *πυρογυνελα* occupatur, humores sanos multos ad locum adfectum attrahit (p), eosque mutat. In generatione puris igitur corpus magna parte humorum alibilium defraudatur, ut facillime inopia partium nutritiarum in corpore nascatur, & *πυρογυνελα* pereat, antequam opus absolutum sit. Oportet igitur corpus replere & sufficientem alimenti quantitatem subministrare (q), ut non solum vires conserventur, sed ut etiam pro pure elaborando materiæ tantum sit præsto, quantum ad naturæ scopum fat est. Jura carniū responderent quidem huic in-

(m) VAN SWIETEN T. IV. p. 606.

(n) RIVERIUS l. c. p. 459.

(o) Quaecumque exulcerationes in uteris fiunt, ex abortu aut alia quadam causa, eas omnes respectu ad totum corpus factò curare oportet, quacumque curatione opus habere visæ fuerint, sive ex universo corpore hominem curandum esse putaveris, sive ex ipsis uteris. HIPPOCRATES de morb. mulier. Lib. I. Sect. LXXXI. T. II. p. 477. Oportet autem curam cito adhibere, si ulcera in utero fuerint. IDEM ibid. Sect. LXXXII. T. II. 480. (p) Non repugno hic si quis cum Cel. DE HAEN Rat. Med. Part. II. cap. II. p. 7. edit. Vindebon. Statuere vellet generationem puris in tota massa sanguinis fieri, & ad partem duci posse, corpus enim utraque ratione humores bonos perdit. (q) P. ARGINETA Lib. III. cap. 67. p. 180.

indicationi, sed quia in putredinem pronissimi sint humores nulla re nisi gelatina enutriti, præstabit juribus carniū incoquere olera molliora (r), vel semina cerealia oryzam, avenam, hordeum (s) fagu, panem; vel saltem gelatinosis interponere decoctum panis, aut dictorum feminum. Si vires nimis languent haustulum vini generosi ad ægram refocillandam concedi omnino potest.

β. *Indicatio curatoria* iterum alias specialiores subindicationes complectitur, quas cum HIPPOCRATE (t) sequentes constituamus.

1°. *Ulcus depurandum est*, id quod nulla alia ratione obtinere possumus, quam injectionibus emollientibus, leniter abstergentibus (u), in loca obscæna injectis, donec omne, quod peregrinum est, elutum sit. Huc faciunt decocta malvæ, alth., hordei, agrimonie, salviæ cum oleo, melle simplici, quibus etiam, si putredo nimia se jungeret, parum essentiae myrrhæ, aloës, succini spirituosæ, sine alcali paratæ, aut & liquamen myrrhæ addi potest. Hac ratione sordes detergantur, educuntur, & putredo etiam potenter inhibetur. Frequenter vero hoc opus & cum patientia repetendum est (x), & omnibus nervis allaborandum, ut ad locum adfectum ipsum quam proxime liquor perveniat. Cui negotio egregie inservit metrenchyta MAURICEAU, cujus supra mentionem fecimus.

2do. *Consolidatio promovenda est*. Depurationem ulceris manus medica efficere valet, consolidatio autem solius naturæ aclusæ negotium existit, quæ, ut alia occasione observat SYDENHAM (*) „ negotium suum, suo tempore exsequitur, nostris artificiis atque auxiliis „ non

(r) HIPPOCRATES de morb. mulier. Lib. II. Sect. XII. T. II. p. 542. (s) VAN SWIETEN T. IV. p. 626. BEYERI Philonium Pharmaceuticum Lipsiæ 1680. Lib. VI. cap. 54. p. 676. (t) Oportet autem curam cito adhibere, si ulcera in utero fuerint, Nam, ut quæ in tenero loco sunt, cito auferuntur & breve putrescunt. Curare vero oportet ulcera, velut etiam ea, quæ in reliquo corpore sunt. Nimirum ut inflammationem arceas & repurges & repleas & ad cicatricem perducas. HIPPOCRATES de morb. mulier. Lib. I. Sect. LXXXII. T. II. p. 430. (u) MAURICEAU T. II. obs. CCXXXIV. CCCCXIV. CCCCLXII. BEYERI l. c. p. 676. Oleum Oliv. Rosar. aut butyrum recens laudat P. AEGINETA Lib. III. cap. 65. IDEM commendat tetracharmacum, quod secundum CELSUM de Medicina, Amst. 1687. p. 262, 396. componitur ex aequalibus partibus ceræ, picis, resinæ, seb. taurini. (x) MAURICEAU T. II. obs. CCCXXXVI.

44 DISSERTATIO DE VITIATA

„ non indiget ; suis viribus optime instructa , suis opibus locuples , sua
 „ denique ingenio satis edocta. ” Interim possumus quoque hoc accele-
 rare , si fibris robur addimus , dum collutionibus abstergentibus , infuso
 artemisiæ , matricariæ , plantaginis , rosarum rubrarum (y) paulo
 majori dosi jungimus balsamica , ut tincturas ante dictas , vel & balsa-
 mum de Peru , de copaiba , canadense , terebinthina , opobalsamum ,
 olibanum (z) aliaque. Quum malum sedem in vagina magis defi-
 xum habet , coalitus parietum vaginæ impediendus est modo jam enar-
 rato (a).

3to. Dum vero hæc fiunt , *humores ab infectione immunes præstan-
 di sunt.* Hinc quantum fieri potest resorptio impedienda est , id
 quod adsequimur faciliorem reddendo evacuationem per frequentes
 injectiones , sic enim nil adest , quod resorberi posset. Deinde , quia
 omnis raptus ad interiora prohiberi nequit , massa sanguinea contra
 effectus putredinis munienda est per diætam vegetabilem , remedia
 antiseptica , quorum princeps est cortex Peruvianus , qui non solum
 suppurationem in loco adfecto mirum in modum promovet , gangræ-
 nam arcet & etiam humores a labe contrahenda defendit. Tan-
 dem etiam pus intus receptum expelli potest per ea medicamenta , quæ
 faciunt , ut humores uberius talia loca petant , quibus alias natura ma-
 teriam purulentam eliminare solet. Diuretica igitur , ut succi , decocta
 fructuum horaeorum , sales medii , serum lactis cum sale (b) aptissi-
 ma constituunt remedia. Non quod sales medii putredini resistent ,
 quippe quæ facultas in his minima est , sed quod serum resolvendo ,
 secessionem urinæ in renibus potenter intendant. Purgantia ad pus
 evacuandum etiam apta nata remedia sunt (c). Abstinentum vero
 a drasticeis , sed lenioribus tantum inhærendum est ; ut rhabarbaro ,
 mannæ , pulpæ cassiæ , tamarindis , additis etiam salibus amaris.

γ. In-

(*) SYDENHAM Opera p. 145. (y) RIVERIUS Praxis p. 461. (z) GRASHUIS Diss. de
 Generatione puris , Horniæ 1764. p. 80. (a) Ex ulceratione uterum obturatum
 fuisse testatur HIPPOCRATES se vidisse. de morb. mulier. Lib. I. Sect. LXVIII. T.
 II. p. 457. (b) HIPPOCRATES. de morbis mulierum. cap. XII. T. II. p. 541.
 (c) IDEM. ibid.

γ. Indicatio palliativa. Quod si natura nimiam moveret suppurationem, vel dum materia resorpta in sanguine simile pus produxerit (*d*), quod per uterum copiosius effluere pergeret; adstringentibus lenioribus extus adpositis, vel etiam injectis, roborando vasa obvia imus, vel etiam purgantibus datis impetum violentiorem in matricem, revellendo, ad intestina determinamus. Quum pus bonæ indolis rarius hic nascatur, erosiones partium plerumque multum feminis incommodant; harum tamen medelam jam (§. X. *γ*) exposuimus.

LOCHIA GRUMOSA.

§. XLVII. Perventum est ad lochia *grumosa*, quæ adesse dicuntur, quum sanguis non pergit sensim & lente emanare, sed scaturigo obturatur, & paulo post insequitur tenesmus uterinus dolorosus, nixus edere coguntur feminae & cum his coagulum & sanguis fluidus elabuntur, quo excusso per tempus nil effluit, mox iterum corripiuntur tenesmo, nixibus, & de novo aliquid rejiciunt (*e*). Hic labor admodum fatigans puerperas, etiam sæpe crucem figit medicis.

C A U S A E.

§. XLVIII. Oritur vero hoc symptoma generatim a duplicis generis causis, quarum aliæ in solidis, aliæ in fluidis resident. Dependet enim vel.

α. A spissitudine sanguinis justo majori, qua crassamenti partes tanto nisu se trahunt, & in coherentiam ruunt, ut protinus dum instillat in cavum uteri, & hinc non amplius motu in vasis agitatur, sed quie-

(*d*) Id quod ex sententia Cel. DE HAEN contingere potest Ratio Med. l. c. (*e*) HOFFMANN. T. IV. Part. II. p. 61. HIPPOCRATES de morb. mulier. Lib. II. Sect. LXIII. n. 1. T. II. p. 529. ARETAEUS Capp. cap. XI. 63. PELARGUS anno 1722. p. 17, 18. & 1723. p. 476. seqq. *Collectanea Vratislaviensia* de anno 1720. p. 167. MAURICEAU T. I. p. 408. T. II. obs. DXXXIX. *Acta Med. Berolinens.* vol. X. p. 33. PUZOS *Verhandeling ober de Verloshunde / Amst.* 1762, Part. II. cap. XIV. p. 250. SMELLIE l. c. T. I. §. 468. HARVEUS de Generat. Animal. p. 275.

quiescit illico in thrombos cogitur, & sic ex orificio angustiori, protinus post partum constricto, exire nequit (*f*). Stillicidium cruoris interim ex vasis apertis hiantibus, vel discriptis (*g*) excidere non cessat, parietes matricis a superpondio sanguinis exonerant, donec tandem agesta sanguinis coacti moles major, uterum expandendo irritat (*b*). Ex hoc stimulo nascuntur uteri contractiones & ob ostii stricturam & exitum impeditum, inducitur tenesmus, in quo superat denique corpus uteri, orificium dilatat, sanguinem expellit.

β *Constrictio orificii uteri justo major.* Provenit hæc arctatio nimia ex spasmō præsertim in feminis delicatulis mobilioribus, in quibus levissima de causa motus spastici oriuntur, si animi commotione percelluntur (*i*), vel refrigerium (*k*) partibus obscœnis, ex graviditate adhuc irritabilioribus, admittunt, vel alios errores (*l*), qui stimulum habent junctum, errant. Deinde robur fibrarum totius corporis & hinc etiam uteri adauctum, quo in accurtationes ruunt vehementiores, corpore distendente ablato.

Hinc observamus cholericas, melancholicas feminas præ phlegmaticis procliviores in hoc malum esse. Fibræ enim uteri, quæ ejus segmentem inferius atque ostium efformant, tanquam antagonistæ fibrarum fundi uteri, mox excluso partu, vehementias, celerius se contrahunt, crispant (*m*), ostium obturant, sic sanguis retinetur accumulatur, donec tandem copia sua stimulet, tenesmum excitet uterinum, qui diu sæpe fatigat, donec fundus uteri vires suas resumens, prævaleat orificio, sanguinis grumos urgeat, quos sub fine tenesmi femina exire sentit. Quibus excussis serenitas & tranquillitas redit

us-

(*f*) LEVRET *L'Art des accouch.* §. 806. 501. IDEM *Mem de Chirurg.* T. III. p. 218. ABLAINCOURT in notis ad VAN DEVENTER *Observat. sur les Accouch. à Paris* 1733. p. 161. DE LA MOTTE Lib. V. cap. VI. p. 767. (*g*) HARVEUS l. c. p. 274. ILL. ALBINI PRAECEPTORIS SUMMI Tab. uter. gravid. VII. IDEM Adnot. Acad. T. I. Lib. V. HEUERMAN *Physiol.* T. III. p. 410. (*b*) HALLER *Elem. Physiol.* T. VIII. p. 454. (*i*) GAUBIUS §. 745. (*k*) HIPPOCRATES de humidorum usu. Sect. XI. T. I. p. 606. (*l*) Ex adstringentibus intempellive adhibitis hoc malum productum esse apud HOFFMANNUM T. I. p. 262. & 302. lego. (*m*) De hoc matricis mechanismo ante, in, & post partum singulari, verbosius agit LEVRET l. c. §. 499. seqq.

usque dum nova coacervata cruoris moles novam scenam ludere incipiat (n). Sæpiissime etiam contingit, ut cum grumis sanguineis varia corrupta materia expurgetur, cujus originem ex disputatis in prioribus paragraphis perspicere licet.

DIAGNOSIS ET PROGNOSIS.

§. XLIX. Præsentiam lochiorum grumiformium ex phænomenis recensitis, facillimo negotio intelligimus. Præfagia autem raro quid infausti ominantur, licet molestissimum sit puerperis symptoma, quod eas sæpe mirum in modum excruciat (o), immo molestiam partus non raro multum superat, dum frequentissima dolorum, sive nixuum post partum, materia atque causa existit (p).

CURAE.

§. L. Medela hic conveniens alia atque alia est, pro alia atque alia causa; hinc.

α. *Spiissitudo sanguinis nimia removenda est.* Magnæ omnino molis erit, sanguinem in parietibus matricis congestum, qui præprimis in uteri cavum exstillat, diluere, dum ibi fere extra activitatem systematis circulatorii hæreat. Interim tentari possunt diluentia, leniter resolventia, saponacea. Ut vero potulenta aquosa melius se moleculis interponant, diutius retineantur, non tam cito iterum exturbentur, & sic durabiliorem dilutionis effectum edant, præstabit, ut jam observatum fuit, eis conciliare naturam saponaceam, & aliquid addere, quod & penetrationem accelerat, & miscelam reddit constantiorem. Hinc medici medentes potulentis admiscere suadent saccharum, mel, syrupos, sapas, roob varia, immo ipsa decocta fructuum horæorum, cerasorum, fragar. pomor. pyror. quæ principium

(n) MAURICEAU T. II. obs. CCCIC. (o) *Salutare est multibria non cohibere.* HIPPOCRATES Coac. Tract. III. Sect. X. *Sunt enim gravissima sanguinis in utero grumescens incommoda.* DURETUS l. c. p. 436. 437. (p) ROEDERER Elem. artis oblitetrit. Cap. IX. §. 202.

cipium saponaceum naturale junctum habent, exhibere. Si vero resolventia potentiora quis experiri vellet, posset ex salibus mediis, nitrum, liquorem terræ foliatæ tartari, salem polychrestum eligere, vel & oxymel scilliticum propinare, quod ultimum, cum aquis destillatis aromaticis, vel elæosacharo, exhibitum, ne ventriculum invertat, præstantissimos edit effectus resolventes.

β. *Constrictio ostii uteri minuenda est.* Si spasmus nimius sævit, tentari possunt remedia, quæ fibras laxant, easque sic ad contractionem vividiorum ineptas reddunt. Emollientia igitur adhibenda sunt, omni forma, extus adposita, vel injecta, aut intus data. Hinc injectiones emollientes, oleosæ, ex remediis sæpe laudatis, in uterum, vaginam immissæ; clysteres in anum injecti; cataplasmata, fofus, regioni perinæi, pubis adplicandi, & diu ac patienter renovandi sunt. Si res ægræ ferunt, possunt etiam infessus (q), pediluvia, tentari & vapores tepidi, ope sellæ perforatæ, genitalibus admoveri. Si vero omnia hæc in cassum supposita fuerunt, & dolores post partum acrius insurgerent, ad opium confugere licebit, cujus vim in his doloribus sopiendis experti laudant medici & chirurgi obstetricantes. Nonnulli etiam a viribus florum chamomælæ sibi multum promittunt (r). Si vero constrictio nimia penderet a fibra rigida magis elastica, ex constitutione femine robustiori oriunda, omnia ante exposita largius in usum vocanda, & præsertim balneorum vires audacter periclitandæ sunt, ut totum corpus in ambitu laxetur (s) & per consensum etiam tensio fibrarum in interioribus minuatur.

LOCHIA ICHOROSA, ACRIA.

§. LI. Devolvimur ad lochia *ichorosa, acria*, consideranda, quæ adesse scimus, quum non materia homogœnea, sed saniosa, corrupta, fœ-

(q) Quum vias uterinas aperire studemus, magna ars est manenti in balneo potiones ad eam rem idoneas propinare: laxato enim in balneo corpore, potio medicamentosa facile pervadit. VALLESIUS ad HIPPOCRATIS Epidemic. VII. Sect. LXXVII. p. 430.

(r) FORESTUS Opera omnia, Francofurti 1634. Lib. XXVIII. Obs. 21. 75.

(s) HIPPOCRATES de humidorum usu Sect. XI. T. I. p. 606.

LOCHIORUM QUALITATE. 49

fœtida, sanguine permixta, omnes partes quas contingit rodens, exedens, emanat e genitalibus post partum, & tempore puerperii. Oriuntur autem vel a corpore quodam in cavitate uteri post fœtus exclusionem relicto (*t*); vel ab ulcere harum partium cancroso depascente (*u*), hinc fasile innotescunt medico. Præfagia variant ratione causæ. A corpore relicto minus periculosa esse, quam a carcinomate, quilibet perspicit, licet pericula metuenda semper circumstant. Cura tam radicalis, quam palliativa, neminem latere potest, qui repetit ea quæ supra jam (§. X. XVIII. XXVII.) adlata fuerunt.

LOCHIA VERMINOSA.

§. LII. Tandem etiam *verminosorum* mentionem faciunt auctores (*v*). Vermes hic duplici ratione nasci posse, ex pathologicis constat. Ovu-
la nimirum horum animalium vel cum humoribus circumeuntibus adducuntur, & quum conditiones faventes inveniant, excluduntur; vel a foris admoventur, sive ab ipsis insectis huc deponantur; sive cum linteis applicentur; sive ex intestino læso, huc perveniant. Prior modus non videtur locum habere posse (*x*), hinc remanent ultimi. Erunt igitur vermes hic cum liquoribus prodeuntes plerumque, si non semper, effectus munditiæ neglectæ, & patet simul, quid his præsentibus opus sit factu. Præcaventur aëra liberio-rem & insecta ab accessione arcendo; splenia suppositoria non nisi purissima adhibendo. Tolluntur vero, si præsentibus observantur, adcuratori harum partium collutione cum liquoribus abstergentibus, amaris, ut floribus chamomil. agrimon. artemis. vel aliis cum essentia myrrhæ, aloës, succini

cini

(*t*) Ab infante mortuo putrida etiam acris materia fluxit, ut totum orificium uteri inde exulceratum sit, & membranæ multæ erosæ secedentes exierint. MAURICEAU T. II. obs. CCLXV. HIPPOCRATES de morb. mulier. Lib. II. Sect. XIII. T. II. p. 543. BONETUS T. III. p. 416. (*u*) PAULUS AEGINETA Lib. III. Cap. 66. BONETUS T. III. p. 401. (*v*) STALPART VAN DER WIEL l. c. Cent. II. obs. XXIX. p. 292. qui etiam ex J. PRIMIROGIO, MERCURIALI, BORELLO, GULDENKLEE, SCHARFFIO, SCHENKIO, HIPPOCRATE, RODERICO A CASTRO, MERCATO, plura exempla adfert. (*x*) GAUBIUS l. c. §. 585. & 586.

cini & cet. animatis, frequentius injectis, quibus non solum nidus horum animalium destruitur, sed & ipsi vermes educuntur, vel interficiuntur.

§. LIII. Fateor, plures restare species lochiorum adhuc evolvendas. Sed video dissertationem sensim auctam, ut limites præfixos fere egrediatur. Sisto igitur hic gradum. Quod super est TE. L. B. ut crudos meos fructus æqui bonique consulas, humillime rogo. Spondeo maturiores, quum corpori & menti plenior constabit maturitas.

————— ———— ———— ———— *Neque aurea poma*
Primo vere legis. ———— ———— ———— ————

ANONYM.

F I N I S.

E R R A T A.

pag.	lin.	32.	loco	ctiam lege etiam
—	3.	—	—	HIPPOBRATES lege HIPPOCRATES
—	—	—	—	Patriarcha lege patriarcha
—	—	—	—	judæorum lege Judæorum
—	4.	—	—	VALESII lege VALLESII
—	—	—	—	præceptoris lege PRÆCEPTORIS
—	5.	—	—	si- lege si
—	—	—	—	Scorbutum lege scorbutum
—	—	—	—	Descorbuto lege De scorbuto
—	7.	—	—	contundantur lege contunduntur
—	15.	—	—	aere lege aëre
—	17.	—	—	quæ lege qui
—	20.	—	—	carcinoma lege carcinomatis
—	22.	—	—	flavum lege flavum
—	32.	—	—	pthifis lege phthifis
—	38.	—	—	aliquod lege aliquot
—	40.	—	—	VALESIIUS lege VALLESIIUS
—	48.	—	—	immiffæ lege immittendæ
—	—	—	—	injecti lege injiciendi

T H E S E S.

I.

Eodem jure, quo adfirmant, cor non hærere in cavo pericardii; eodem quoque jure, pulmones extra saccum pleurae sitos esse, statuo.

II.

Non est error physiologicus, quum vasa lymphatica inseruntur in venas rubras.

III.

Sanguificatio fit per speciem fermentationis.

IV.

Nervi non perforant ossa cranii.

V.

Nymphæ urinæ jactum non determinare; sed usum in partu habere videntur.

VI.

Coalitus vaginae plenarius conceptionem non reddit impossibilem.

VII.

Elementa calculi fellei non in vesicula elaborantur, sed adducuntur.

VIII.

*Pyrosis post pastum non oritur ex compressione aortae
descendentis a ventriculo pleno.*

X.

Sphacelus non semper est sequela inflammationis.

X.

Aer mephiticus agit ut summum venenum, quod unquam datur.

X I.

Medicamenta agunt ex vi physica; rarissime autem eorum actiones ex legibus physicis explicare possumus.

X I I.

Vis refrigerandi & calefaciendi potest esse in uno eodemque medicamento.

X I I I.

Mercurius est antidotum virus venerici, hinc illud domare potest sine salivatione.

X I V.

Balnea frigida conducunt in rhachitide.

X V.

Incautum sapit chirurgum, qui in trepanatione terebram oleo inungit.